

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

อนันต์ อนันตกุล

นางสาวอินทรา อินทร์

ผู้วิจัย

อาจารย์สุธี อยู่สถาพร,

D.en D. (Hons.) (regime 1984)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์วงเดือน ปันดี,

วท.ม.(ชีวสถิติ), วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์), ศ.ด.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ปิยธิดา ศรีเดช,

บช.บ.(เกียรตินิยม), M.P.H., ศ.ด.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,

พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ปิยธิดา ศรีเดช,

บช.บ.(เกียรตินิยม), M.P.H., ศ.ด.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)

สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข
วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552

.....
.....

นางสาวอินทรา อินทร์ดี

ผู้วิจัย

.....
.....

นางสาวสุจิตรา นิลเลิศ,

พย.บ., วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

อาจารย์สุธี อยู่สถาพร,

D.en D. (Hons.) (regime 1984)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

รองศาสตราจารย์ปัทมา ศรีเดช,

บช.บ.(เกียรตินิยม), M.P.H., ส.ค.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล,

พ.บ., อ.ว.(ระบาควิทยา)

คณบดี

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
.....

รองศาสตราจารย์วงเดือน ปั่นดี,

วท.ม.(ชีวสถิติ), วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์), ส.ค.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,

พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.สุธี อยู่สถาพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยธิดา ตรีเดช และรองศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน ปั่นดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดีมาตลอดจนเสร็จเรียบร้อย และขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุจิตรา นิลเลิศ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีระ ครีกครั้นจิตร อาจารย์ประจำภาควิชา บริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับคุณสุธิดา วรโชติชนัน คุณจินดาพลอย ต่างใจ เพื่อนร่วมรุ่นที่คอยให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ และขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้แทนครัวเรือนในชุมชน เขตเทศบาลนครนนทบุรี ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและกรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณ นายเพิ่มพงษ์ พุ่มวิเศษ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนนทบุรี ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ในการนำไปพัฒนาการทำงานต่อ

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้โอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ต้น และมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา เป็นผลให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

อินทรา อินทร์ตัน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF MUNICIPALITIES IN AN URBAN AREA:
CASE STUDY OF NONTHABURI MUNICIPALITY, NONTHABURI PROVINCE, THAILAND

อินทรา อินทร์ดี 4737576 PHPH/M

วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: สุธี อยู่สถาพร D.en D (Hons.)(regime 1984), ปิยธิดา ตรีเดช ศ.ด., วงเดือน ปั่นดี ศ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 307 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามส่งทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 1-15 ธันวาคม 2551 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์แปรผันทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (0.71 ± 0.429) ส่วนรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหา และการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง (0.75 ± 0.523 และ 1.03 ± 0.541 ตามลำดับ) ส่วนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับต่ำ (0.64 ± 0.533 , 0.64 ± 0.494 และ 0.54 ± 0.511 ตามลำดับ) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยเขตเมืองในภาพรวม คือ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยได้ร้อยละ 24.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยแก่ประชาชน โดยใช้สื่อที่เข้าถึงประชาชนในชุมชนได้ง่าย และควรมีการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน / การจัดการมูลฝอย / เทศบาล

PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF MUNICIPALITIES
IN AN URBAN AREA: CASE STUDY OF NONTHABURI MUNICIPALITY,
NONTHABURI PROVINCE, THAILAND

INTIRA INTHARAT 4737576 PHPH/M

M.Sc.(PUBLIC HEALTH) MAJOR IN HEALTH ADMINISTRATION

THESIS ADVISORY COMMITTEE: SUTHEE U-SATHAPORN D.en.D(Hons.)(regime
1984), PIYATHIDA TRIDECH Dr.P.H., WONGDYAN PANDII Dr.P.H

ABSTRACT

The purpose of this survey research was to examine the public participation in solid waste management as a whole and to investigate the factors influencing the public participation in solid waste management in the municipality of Nonthaburi, Thailand. The sample included 307 household representatives aged 20 years or older, residing in the community that undertook the activity of sorting out the solid waste under the waste reduction project of Nonthaburi municipality in the FY 2005 for a minimum 1-year period. The data was collected by using mailed questionnaires, and the collection was conducted during 1st - 15th December, 2008. The statistic means used included frequency, percentage, mean, standard deviation, mean comparison, One Way Analysis of Variance, and multiple regression analysis.

The results have shown that public participation in waste management was rated moderately (0.71 ± 0.429) in respect of all areas. Regarding income factors, public participation in problem examination and corrective action were rated moderately, 0.75 ± 0.523 and 1.03 ± 0.541 , respectively, while planning (0.64 ± 0.533), benefit gain (0.64 ± 0.494), and follow-up and assessment (0.541 ± 0.511) were rated relatively low. Overall, the factors related to public participation were educational level, social status, knowledge, and information perception at a statistically significant interval ($p < 0.05$). Clearly, information perception was 24.1% predictive of public participation at a statistically significant interval ($p < 0.05$).

For further study, it is suggested that public relations activity should be conducted to provide people with knowledge of participation in solid waste management. To do this, various media can be used to gain access to the community expediently. In addition, activity planning should be done consistently with prospective groups, with the aim that people shall better realize the importance of and participation in waste management in their locality.

KEY WORDS: PUBLIC PARTICIPATION / SOLID WASTE MANAGEMENT /
MUNICIPALITY

106 pages

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์.....	4
สมมติฐาน.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	11
ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย.....	17
ส่วนที่ 3 โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี.....	22
ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
บทที่ 3 วัตถุและวิธีวิจัย	
1. รูปแบบการวิจัย.....	28
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
4. การประเมินคุณภาพเครื่องมือ.....	34
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35

สารบัญ (ต่อ)

6. ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม.....	36
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยา สังคม.....	39
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง....	50
ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย เขตเมือง.....	54
บทที่ 5 อภิปรายผล.....	63
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	69
บทสรุปแบบสมบูรณภาษาไทย.....	73
บทสรุปแบบสมบูรณภาษาอังกฤษ.....	82
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้วิจัย.....	106

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย.....	29
2 เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน.....	30
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยลักษณะประชากร.....	40
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม...	41
5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในภาพรวม.....	42
6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ.....	42
7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร จำแนกตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	44
8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ.....	44
9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตอบข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้ถูกต้อง.....	45
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย.....	46
11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ.....	47
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติ.....	49
13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมการมีส่วนร่วม.....	51
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมและรายด้าน.....	54
15 เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม และรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมและราย ด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ทางสังคม.....	58
17	เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม และรายด้าน ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้	60
18	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ มูลฝอยในภาพรวม.....	61
19	ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ของเทศบาลเขตเมืองในภาพรวม.....	61

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย เทศบาลเขตเมือง กรณีศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี.....	10
---	--	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่ายในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐในทุกระดับ

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยได้แถลงเป็นนโยบายของรัฐบาลและยังกำหนดไว้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2548 - 2551) การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ที่ 7 ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2546 - 2550) ที่เน้นการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาระบบราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ

มีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การทำงานร่วมกัน หันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ยุ่งยากร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542) จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำบำรุงรักษาและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งได้มีการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการที่ว่า ประชาชนจะต้องได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น หรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและติดตามตรวจสอบ

จากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ปัญหาการจัดการมูลฝอยถือเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้เกิดกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นการแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน

แม้ว่าในการดำเนินงานเพื่อการจัดการมูลฝอยที่ผ่านมา ท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถให้บริการเก็บรวบรวมมูลฝอยได้มากขึ้น ทำให้ปัญหามูลฝอยตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหากำจัดมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มาก แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น แต่ก็ได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชน และการจัดการมูลฝอยในอนาคตมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหามากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น มูลฝอยมีองค์ประกอบซึ่งยากต่อการกำจัดมากยิ่งขึ้น การต่อต้านของประชาชนในการก่อสร้างสถานที่บำบัดและกำจัดมูลฝอย การขาดแคลนที่ดินในการก่อสร้างระบบการจัดการมูลฝอยแบบผสมผสาน

ภาครัฐจึงมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย โดยเน้นให้มีการคัดแยกมูลฝอย เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์มากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การผลิตปุ๋ย ผลิตภัณฑ์งานทดแทน หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม

เทศบาลนครนนทบุรีก็เช่นเดียวกัน เป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหน่วยงานหนึ่งที่พยายามจัดการมูลฝอยในพื้นที่อย่างเต็มที่แต่ยังไม่อาจจะบรรลุผลสมบูรณ์ได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของประชากร มาตรฐานค่าครองชีพที่ดีขึ้น ประกอบกับประสิทธิภาพในการเก็บมูลฝอยไม่ได้ผลสมบูรณ์เห็นได้จากการมีมูลฝอยตกค้างในชุมชนบางจุด และที่สำคัญคือการขาดสถานที่กำจัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล เพราะต้องใช้พื้นที่กว้าง และราคาที่ดินในพื้นที่สูงมาก ยากต่อการจัดหา แม้ว่าพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการใช้พื้นที่นอกเขตจัดการก็ตาม

ดังนั้น การกำจัดมูลฝอยด้วยวิธีข้างต้น ไม่อาจจะแก้ไขปัญหามูลฝอยในระยะยาวและเกิดความยั่งยืนได้ จึงจำเป็นที่เทศบาลนครนนทบุรี ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการจัดการมูลฝอยใหม่ คือ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน การคัดแยกมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา โครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี จึงได้ริเริ่มขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชน และเยาวชนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดปริมาณมูลฝอย และมีพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งให้เทศบาลกำจัด ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหามูลฝอยในชุมชนด้วยตนเอง โดยกำหนดความต้องการของชุมชน จากการร่วมคิด ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผลกิจกรรมด้วยสมาชิกในชุมชนเอง

การดำเนินการตามกิจกรรมโครงการดังกล่าว จึงเป็นการส่งเสริมศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการรับรู้ข้อเท็จจริงของปัญหา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและพร้อมที่จะตัดสินใจร่วมกันในการเลือกแนวทางและรูปแบบการแก้ไขปัญหามูลฝอยในชุมชนได้อย่างเป็นทางการและเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนและคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนตัวอย่างคัดแยกมูลฝอย ในปีที่ผ่านมามีชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวทั้งสิ้น 22 ชุมชน ซึ่งเทศบาลนครนนทบุรีมีบทบาทในฐานะพี่เลี้ยงและผู้ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยและความสำคัญของการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งแก่ประชาชนในชุมชนเท่านั้น ในส่วนของการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเองโดยมีประธานและคณะกรรมการชุมชนเป็นแกนนำในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม เทศบาลนครนนทบุรีเองได้ประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวในชุมชนทั้งเขตเทศบาล แต่มีชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเพียง 22 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนชุมชนทั้งหมด 73 ชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลในเขตเมือง กรณีศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลที่ได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการมูลฝอยของเทศบาลให้ได้ผลครอบคลุมทั้งเขต ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองอื่นต่อไป

คำถามวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ของประชาชนในเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อหาตัวทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของ เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐาน

1. ปัจจัยด้านลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพ สถานภาพทางสังคม รายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน
3. ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน
4. ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม สามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอย ภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 อย่างน้อย 1 ปี

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ได้แก่
 1. เพศ
 2. อายุ
 3. ระดับการศึกษา
 4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่
 1. อาชีพ
 2. รายได้
 3. สถานภาพทางสังคม

3. ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ได้แก่

1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
2. ความรู้
3. ทักษะ

ตัวแปรตาม ได้แก่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย

1. การศึกษาปัญหา
2. การวางแผน
3. การดำเนินการ
4. การรับผลประโยชน์
5. การติดตามและประเมินผล

นิยามเชิงปฏิบัติการ

เทศบาลเขตเมือง หมายถึง เทศบาลที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูง ประชากรมีความหลากหลายในด้านลักษณะ อาชีพ มีรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบทางการ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและประเมินผล รวมถึงการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน

การจัดการมูลฝอย หมายถึง การควบคุมตั้งแต่การผลิต เก็บกัก เก็บขน ขนถ่ายและขนส่ง การกำจัดมูลฝอยและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย หมายความว่า กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึง ร่วมติดตามและประเมินผล ในการดำเนินการควบคุมตั้งแต่การผลิต

มูลฝอย การเก็บกักมูลฝอย การเก็บขนมูลฝอย ขนถ่ายและขนส่งมูลฝอย การกำจัดมูลฝอย และการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย โดยเฉพาะการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่

การศึกษาปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการสำรวจปริมาณมูลฝอยในชุมชน ลักษณะและชนิดของมูลฝอย วิธีการกำจัดมูลฝอยในชุมชน สมาชิกในชุมชนที่เต็มใจเข้าร่วม การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหามูลฝอยที่มีต่อชุมชน ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

การวางแผน หมายถึง การร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน ในที่นี้ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานคัดแยกมูลฝอยในชุมชน การประชุมเพื่อจัดตั้งคณะทำงาน การวิเคราะห์งบประมาณ ต้นทุนในการดำเนินงาน การวางแผนระยะเวลาดำเนินงาน เพื่อลดปริมาณมูลฝอยในชุมชน ตลอดจนการวางแผนเพื่อประชาสัมพันธ์การคัดแยกมูลฝอยแก่สมาชิกในชุมชน

การดำเนินการ หมายถึง การเข้าร่วมเผยแพร่วิธีการเข้าร่วมดำเนินการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งแก่สมาชิกในชุมชน เผยแพร่ประโยชน์จากการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งแก่สมาชิกในชุมชน ชักชวนและชักนำให้คนในชุมชนร่วมมือกันคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง ตลอดจนร่วมมือกับสมาชิกในชุมชนในการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง

การรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการและกิจกรรม บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งในรูปของสิ่งของที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ ในที่นี้ได้แก่ การที่ชุมชนมีความสะอาดมากขึ้น มูลฝอยตกค้างในชุมชนลดลง ได้รับการยกย่องและคำชมเชยเป็นชุมชน/หมู่บ้านตัวอย่างคัดแยกมูลฝอย มีความภาคภูมิใจที่มีคณะศึกษาดูงานเกี่ยวกับความสำเร็จในการคัดแยกมูลฝอยของชุมชนมากขึ้น การได้รับเงินจากการขายมูลฝอย ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลในการดำเนินงานของชุมชน

การติดตามและประเมินผล หมายถึง การร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผลโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ในที่นี้ได้แก่ การร่วมติดตามและประเมินผลการ

ปฏิบัติงานของคณะทำงานในชุมชน ติดตามและประเมินรายงานบัญชีรายรับ-จ่ายจากการดำเนินงาน ติดตามและประเมินความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง ติดตามพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งเสนอแนะปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานแก่คณะทำงาน

ปัจจัยด้านลักษณะประชากร หมายถึง การศึกษาคุณลักษณะต่างๆของประชากรที่ รวมกลุ่มกัน ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ใน ชุมชน นับเป็นปีเต็ม และต้องอาศัยอยู่ในชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของบุคคลครัวเรือนหรือชุมชน ได้แก่ อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม หมายถึง การดำรงตำแหน่ง และ/หรือบทบาทในชุมชนของ ผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข หรืออื่นๆ

ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของ ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลและของกลุ่มหรือสิ่งแวดล้อมทาง สังคม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติ

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่ผู้รับรู้ รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าภายนอก มีเป้าหมาย และสถานการณ์ที่รับรู้ แล้วมีการแปลความหมายออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ

ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะ ได้จัดทำไว้ในรูปแบบของเอกสาร แฟ้มรายงาน หนังสือ แผ่นพับ หรือแผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดทำให้สิ่งบันทึกไว้ปรากฏได้

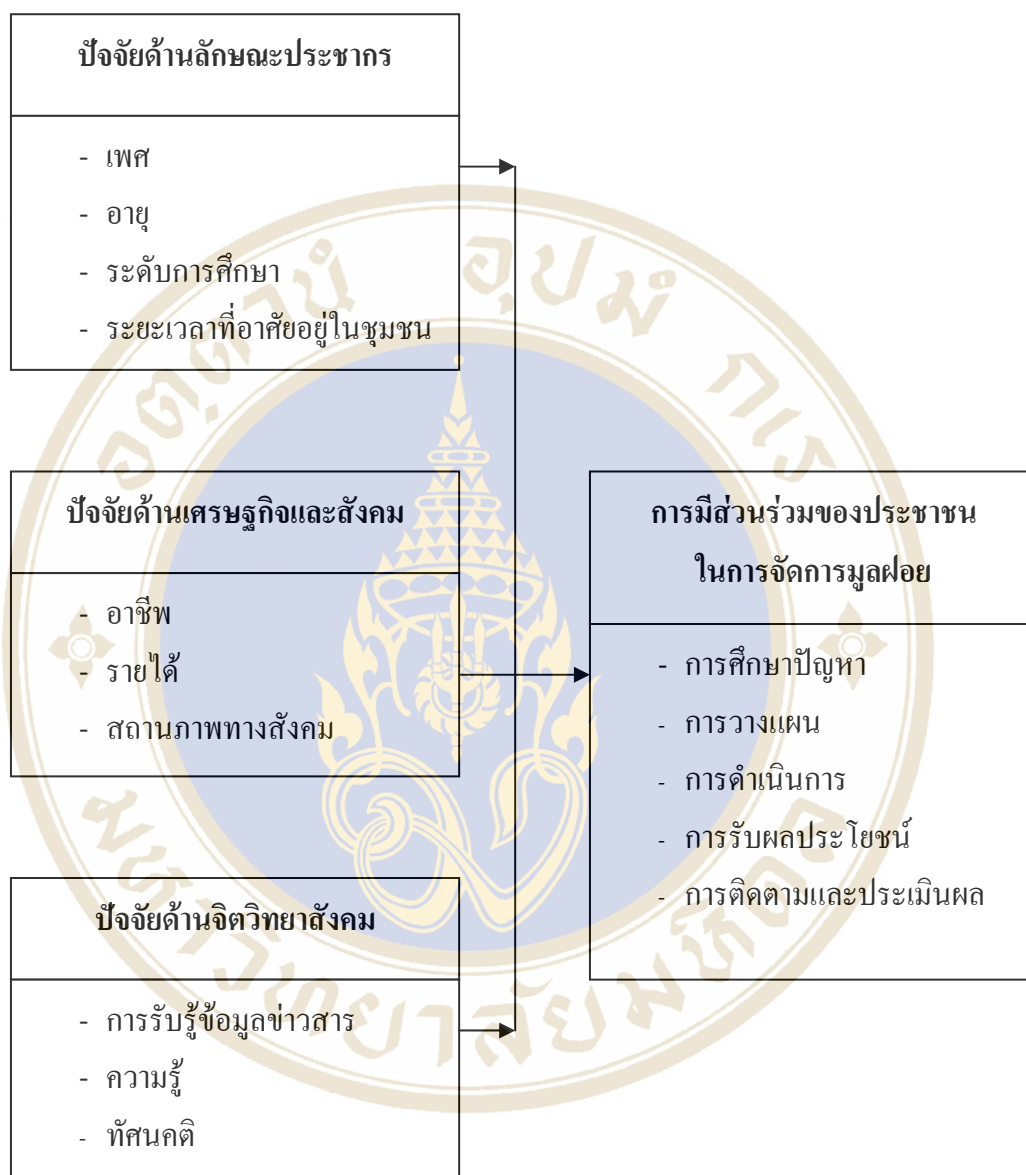
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้รับรู้สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงข้อมูลหรือสิ่งใดแล้วแปลความหมายออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย ผ่านแหล่งข่าวหรือสื่อประเภทต่าง ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น/วารสารเทศบาลนันทจากการเข้าร่วมอบรม/ประชุม เจ้าหน้าที่ของเทศบาล รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ประธานชุมชน/คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน หอกระจายข่าวประจำชุมชนและอื่น ๆ

ความรู้ หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริง รายละเอียดที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดมาหรือจากประสบการณ์ โดยเก็บรวบรวมและสะสมไว้ แสดงออกมาทางด้านความจำ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้คือ ความรู้ด้านการจัดการมูลฝอย

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความเชื่อ ความรู้สึก ค่านิยมของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันเป็นผลมาจากเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต ซึ่งจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการจัดการมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาล
เขตเมือง ภูมิศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา จะนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

ส่วนที่ 3 โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม

นเรศ สงเคราะห์สุข (2541: 10) และยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 253) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด กระบวนการ ได้แก่ การวิจัย การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การบริหารจัดการ การติดตาม และประเมินผล ตลอดจนจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ปรัชญา เวสารัชช์ และคณะ (2532: 350) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

สนธยา พลศรี (2545: 44) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบที่เกิดขึ้น

สัณญา สัตยญาวิวัฒน์ (2541: 15-16) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอนคือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบของการพัฒนา ทั้งในรูปบุคคล กลุ่มและองค์กรอย่างแท้จริง และด้วยความสมัครใจ

องค์การสหประชาชาติ (UN Department of Economic and Social Affairs, 1960: 8-13, อ้างในสนธิยา พลศรี, 2545: 61-62) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน โดยการพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและองค์กรของประชาชนนั้น

สำนักงานแรงงานระหว่างชาติ (International Labour Office, 1971: 1) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ ความร่วมมือ (Cooperation) การมีส่วนร่วมในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546: 198 – 199) ได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ คือ

(1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าว จะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

(2) การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภท

- การส่งเสริมสิทธิ และพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

- การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อการจัดการทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจ (Empowerment) ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่เท่าเทียมกันของชายและหญิง (Gender) ในการดำเนินการพัฒนาด้วย

อรทัย ก๊กผล (2546: 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่ม

จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ริชาร์ดสัน (Richardson, 1983, อ้างใน ปิยะนุช เงินคล้าย, 2545: 6) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่า เป็นการมีส่วนร่วมได้

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2529: 19) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเรามาาร่วมกันได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

เออร์วิน (Erwin, 1976) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิด สร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึง ร่วมติดตามและประเมินผล

กระบวนการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548: 43) ได้กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ

อกิน รพีพัฒน์ (2531: 49, อ้างใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2546: 200) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

(1) มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

- (2) มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
- (3) มีส่วนร่วมในการค้นหา และพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา
- (4) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
- (5) มีส่วนร่วมในการประเมินของกิจกรรมการพัฒนา

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen และ Uphoff, 1980: 213 -218) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 แบบ คือ

- (1) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- (2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากรการบริหาร การประสานความร่วมมือ
- (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) ประกอบด้วยผลประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล
- (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

WHO/UNICEF (1978: 41-49, อ้างในปาริชาติ วลัยเสถียร, 2546: 202) ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธี ติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง
- (2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน
- (3) การใช้ประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ประโยชน์
- (4) การได้รับประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2530: 61-63) ได้กล่าวว่า กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท มี 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การศึกษาชุมชน คือ การค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชน
- (2) การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา
- (3) การลงมือปฏิบัติตามแผน หรือวิธีการที่ได้ร่วมตัดสินใจ

(4) การประเมินผลงาน ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546: 205) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

(2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้

(3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมการบริหาร การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

(4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ประโยชน์ ทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม

(5) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการพัฒนา เพื่อจะได้แก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

บัณฑิร อ่อนคำ (2528, อ้างในทศพล กฤตยพิสิฐ, 2538: 13) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการริเริ่มพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนพัฒนาในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543: 58) ได้กล่าวถึงประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา

1.3. ลักษณะการมีส่วนร่วม

Cohen และ Uphoff (1980: 6) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปนั้น ประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติ เข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา และร่วมในการประเมินผล

ขงยุทธ์ บุราสิทธิ์ (2533: 41-71) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลายระดับ ดังนี้

- (1) เป็นสมาชิก
- (2) เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
- (3) เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมบริจาคเงิน
- (4) เป็นกรรมการ
- (5) เป็นประธานกรรมการ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546: 208-209) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่าอาจแบ่งโดย

(1) การสนับสนุนทรัพยากรคือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยกันทำกิจกรรมคือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การติดตาม และประเมินผล

(2) อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วมคือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก

ในการวิจัยนี้ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ ปาริชาติ วัลย์เสถียร ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

2.1 ความหมายของมูลฝอย

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (2548: 108) ได้ให้คำจำกัดความ “มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

เกษม จันทรแก้ว (2545: 238) ได้ให้คำจำกัดความ “ขยะ” คือ เศษพืช ซากสัตว์ เศษอาหาร เส้นใย พลาสติก สังกะสี อลูมิเนียม แก้ว เครื่องหนัง ฯลฯ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548: 3) ได้ให้คำจำกัดความ “ขยะมูลฝอย” (Solid Waste) หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ ทั้งจากการบริโภค การผลิต การขบถ่าย การดำรงชีวิตและอื่น ๆ

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548: 81) ได้ให้คำจำกัดความ “ขยะมูลฝอย (Solid Wastes)” หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ทั้งจากการบริโภค การผลิต การขบถ่าย การดำรงชีวิตและอื่น ๆ

กรมควบคุมมลพิษ (2547: 2) ได้ให้คำจำกัดความ “ขยะหรือมูลฝอย (Solid Waste)” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ หรืออันตรายจากชุมชน หรือครว้เรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

วีระ สกุลทับ และคณะ (2545: 87) ได้สรุปเกี่ยวกับขยะมูลฝอยคือ เศษสิ่งของเหลือใช้จากกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มนุษย์ที่ถูกทิ้งจากบ้านเรือน ชุมชนที่พักอาศัย ร้านค้า อาคารสำนักงาน อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการเกษตรด้วย

อำนาจ เจริญศิลป์ (2543: 246) ได้ให้คำจำกัดความ “ขยะมูลฝอย” คือ เศษของเหลือใช้ทั้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ ขยะมูลฝอยอาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ก่อให้เกิดขะนั้น ๆ

2.2 ความหมายของการจัดการมูลฝอย

อุษณีย์ อุยะเสถียร (2544: 1) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การจัดการขยะหรือมูลฝอย” ว่าเป็นการควบคุมตั้งแต่การผลิต เก็บกัก เก็บขน ขนถ่ายและขนส่ง เข้ากระบวนการแปรสภาพขยะและฝังกลบขยะโดยเป็นไปตามหลักการทางด้านสาธารณสุข เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยที่ประชาชนยอมรับได้ ในการจัดการขยะหรือมูลฝอยจะประกอบด้วยงานทางด้านการบริหาร การเงิน กฎหมาย การวางแผน และวิศวกรรม ซึ่งจะใช้นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ เช่น รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ประชากรศาสตร์ การสื่อสาร การอนุรักษ์ วิศวกรรมศาสตร์ และวัสดุศาสตร์ เป็นต้น

พัฒนา มุลพฤกษ์ (2546: 247) ได้กล่าวถึงการจัดการมูลฝอยว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาข้อมูลการเกิดของมูลฝอย การจัดการเก็บกัก การเก็บขน การขนถ่ายและขนส่ง การกำจัด และการนำกลับมาใช้ประโยชน์

2.3 แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548: 20) ได้แบ่งแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยตามกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนและสถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชน โดยเป็นขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้จากสถานที่ทิ้งขยะต่าง ๆ เช่น

- (1) ขยะที่มาจากแหล่งชุมชนหรืออาคารบ้านเรือน ขยะจากร้านอาหาร วัสดุที่ใช้ หีบห่อ
- (2) ขยะที่มาจากการทำความสะดวกทางเท้า ที่สาธารณะ หรือตลาด
- (3) ขยะที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือแหล่งพาณิชย์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับขยะในข้อ (1) และ (2)

พัฒนา มุลพฤกษ์ (2548: 230) ได้แบ่งแหล่งกำเนิดมูลฝอยตามการใช้ประโยชน์ของที่ดิน ดังนี้

- (1) มูลฝอยจากบ้านพักอาศัย (Residential Waste) เป็นมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมการดำรงชีพของคนที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักอาศัยหรืออาคารชุด หรืออพาร์ทเมนต์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษกระดาษ เศษพืชผัก ฯลฯ

(2) มูลฝอยจากธุรกิจการค้า (Commercial Waste) หมายถึง มูลฝอยที่มาจากสถานที่ที่มีการประกอบกิจการค้าขายส่ง ขายปลีก หรือการบริการทางการค้าต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะเป็นการค้าประเภทใด

(3) มูลฝอยจากการเกษตร (Agricultural Wastes) แหล่งมูลฝอยที่สำคัญมักมาจากกิจกรรมการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหาร

(4) มูลฝอยจากการพักผ่อนหย่อนใจ (Recreational Wastes) มูลฝอยที่มาจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือสถานที่ท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นแหล่งธรรมชาติหรือจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหาร เศษกระดาษ เศษวัสดุบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ฯลฯ

(5) มูลฝอยจากโรงพยาบาล (Hospital Wastes) มูลฝอยจากโรงพยาบาลมักถูกจัดไว้ในกลุ่มของมูลฝอยอันตราย ซึ่งองค์การอนามัยโลก ได้แบ่งประเภทของมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากโรงพยาบาลเป็น 8 ประเภท ได้แก่ มูลฝอยทั่วไป มูลฝอยพยาธิสภาพ มูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยกัมมันตภาพรังสี มูลฝอยเคมี มูลฝอยมีคม มูลฝอยประเภทยา และมูลฝอยประเภทกระป๋องอัดความดัน

(6) มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Wastes) มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมนั้น หรือประเภทของอุตสาหกรรมนั้น

2.4. ชนิดหรือประเภทของมูลฝอย

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548: 81) ได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

(1) มูลฝอยทั่วไป เป็นมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ยากหรืออาจจะย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ แต่ไม่คุ้มกับต้นทุนในการนำกลับมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

(2) มูลฝอยย่อยสลาย เป็นมูลฝอยที่สามารถย่อยได้เองตามธรรมชาติและ/หรือสามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ โดยไม่รวมถึงซากของสิ่งมีชีวิตที่ผ่านการทดลองในห้องปฏิบัติการ

(3) มูลฝอยที่ยังใช้ได้ เป็นมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้ใหม่ โดยผ่านกรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม

(4) มูลฝอยอันตราย เป็นมูลฝอยที่เป็นพิษหรือมีส่วนประกอบของสารอันตราย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2548: 20-21) ได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) ขยะทั่วไป (General Waste) เป็นขยะจากสำนักงาน ถนนหนทาง การก่อสร้าง ขยะประเภทนี้ไม่เกิดการย่อยสลายและเน่าเหม็น การกำจัดขยะทั่วไปควรคัดแยกขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ก่อนการกำจัด

(2) ขยะอินทรีย์ (Organic Waste) เป็นขยะจากครัวเรือน ภัตตาคาร โรงอาหาร ตลาดสด และการเกษตรกรรม ขยะประเภทนี้จะเป็นพวกที่ย่อยสลายและเน่าเปื่อยได้ง่าย เพราะว่าเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีความชื้นค่อนข้างสูง ประกอบกับขยะประเภทนี้ มีกลิ่นเหม็น การกำจัดขยะประเภทนี้ควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการหมักทำปุ๋ยก่อน

(3) ขยะอุตสาหกรรม (Industrial Waste) เป็นเศษวัสดุที่เกิดจากการผลิตหรือขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม อาจเป็นสารอินทรีย์ที่เน่าเปื่อยซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของอุตสาหกรรม ในการกำจัดขยะประเภทนี้ ควรพิจารณาการแยกชิ้นส่วนที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ได้

(4) ขยะติดเชื้อและขยะอันตราย (Hazardous Waste) เป็นขยะจากสถานพยาบาล หรืออื่น ๆ ซึ่งต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษ การกำจัดขยะติดเชื้อจากโรงพยาบาลจะทำลายโดยการเผาในเตาเผา ส่วนขยะอันตรายอื่น ๆ ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง

พัฒนา มุลพฤษ (2546: 234 – 235) ได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอยตามแหล่งเกิดและลักษณะทางกายภาพของมูลฝอย ซึ่งแบ่งได้เป็น 12 ชนิดหรือประเภท ดังนี้

(1) มูลฝอยเปียก หรือมูลฝอยสด (Garbage) หมายถึงมูลฝอยที่มีความชื้นสูง เป็นมูลฝอยที่มีการย่อยสลายด้วยวิธีการทางชีวภาพได้ โดยแหล่งกำเนิดส่วนใหญ่ได้แก่ บ้านพักอาศัย ร้านอาหาร สถานที่ทำการต่าง ๆ ร้านค้า ตลาด เป็นต้น

(2) มูลฝอยแห้ง (Rubbish) หมายถึง มูลฝอยที่มีความชื้นต่ำ ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ประเภท คือ มูลฝอยติดไฟได้ (Combustible Solid Waste) และมูลฝอยที่ติดไฟไม่ได้ (Non-Combustible Solid Waste) มูลฝอยแห้งนี้มีการย่อยสลายที่ค่อนข้างช้า มีแหล่งกำเนิดมูลฝอยเช่นเดียวกับมูลฝอยเปียกและรวมถึงโรงงานอุตสาหกรรม

(3) ขี้เถ้า (Ashes) หมายถึง สารตกค้างที่เกิดจากการสันดาปของเชื้อเพลิงต่างๆ โดยเฉพาะเชื้อเพลิงที่มีสถานะเป็นของแข็ง มีความเฉื่อยสูงคือ ไม่เกิดการย่อยสลายอีกต่อไป มีแหล่งกำเนิดเช่นเดียวกับมูลฝอยแห้ง

(4) มูลฝอยจากการกวาดถนน (Street Refuse) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากการกวาดถนน หรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ

(5) มูลฝอยขนาดใหญ่ (Bulky Waste) หมายถึง มูลฝอยที่มีขนาดใหญ่หรือมีชิ้นโต ส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เสีย หรือเสื่อมสภาพใช้การไม่ได้แล้ว หรือไม่สามารถซ่อมแซมเพื่อใช้งานได้อีกต่อไป

(6) ซากรถยนต์ หรือยานพาหนะต่าง ๆ (Abandoned Vehicle) หมายถึง ยานพาหนะต่าง ๆ และชิ้นส่วนของพาหนะ หรือเครื่องจักรกลที่เสียหรือเสื่อมสภาพ

(7) มูลฝอยสิ่งก่อสร้างและรื้อถอน (Construction and Demolition Wastes) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากการก่อสร้างและรื้อถอนบ้าน อาคารสำนักงาน โรงเรียน โรงงาน อุตสาหกรรม ฯลฯ

(8) มูลฝอยอุตสาหกรรม (Industrial Solid Waste) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม

(9) มูลฝอยเกษตรกรรมและสัตว์เลี้ยง (Animal and agricultural Wastes) หมายถึง มูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมทางการเกษตร

(10) มูลฝอยจากการบำบัดน้ำเสีย (Sewage Treatment Residues) หมายถึง ส่วนที่เหลือหรือเศษตกค้างจากการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นมูลฝอยที่มีความชื้นสูง โดยเฉพาะกากตะกอนจากถังตกตะกอน

(11) ซากสัตว์ (Dead Animal) มูลฝอยที่เป็นซากสัตว์ หมายถึง สัตว์ที่ตายด้วยสาเหตุต่าง ๆ อาจตายโดยธรรมชาติ หรือตายโดยการเจ็บป่วยเป็นโรค หรือตายด้วยอุบัติเหตุต่าง ๆ

(12) มูลฝอยพิเศษ (Special Wastes) หมายถึง มูลฝอยที่มีการจัดการเป็นพิเศษ เพราะอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

2.5. ผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548: 83-84) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย ดังนี้

1. ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอย มีตัวอย่างปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในบริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหลายแห่ง การกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักวิชาการจะสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้คนอาศัยอยู่ในบริเวณข้างเคียงเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ อาจเกิดจากควัน และละอองเถ้าถ่านต่าง ๆ ที่เกิดจากการเผาไหม้ของขยะเอง รวมทั้งการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองและเศษขยะชิ้นเล็ก ๆ ในบริเวณใกล้เคียง

2. ปัญหาแหล่งน้ำเน่าเสีย จากการที่ขยะมูลฝอยอินทรีย์สารเน่าเปื่อยปะปนอยู่เมื่อทิ้งลงในน้ำแล้วมีส่วนทำให้แหล่งน้ำนั้นเกิดการเน่าเสียขึ้นและทำให้เกิดอันตรายในการใช้น้ำ

เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์น้ำรวมทั้งพลเสียในด้านความสวยงามและการใช้แหล่งน้ำเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

3. การสูญเสียทางเศรษฐกิจ ชุมชนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บขนและกำจัดมูลฝอย การกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธียังผลกระทบทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจด้วย เช่น ทำให้เกิดไฟไหม้ ทำลายทรัพย์สินและบ้านเรือน ทำให้แม่น้ำสกปรกเสียหยา เป็นการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บจากพิษขยะมูลฝอยจนต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก เป็นต้น

4. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและสัตว์น้ำโรคต่าง ๆ เช่น หนู แมลงวัน หรือสัตว์เลื้อยคลานอื่น ๆ ซึ่งสัตว์พวกนี้ เป็นพาหะนำโรคมารู้นได้ โรคร้าย ที่เกิดจากขยะมูลฝอย เช่น อหิวาต์ ไทฟอยด์ บิด พยาธิและพิษจากสารเคมีต่าง ๆ

5. ทำให้ชุมชนขาดความสะอาด สวยงามและเป็นระเบียบ เป็นสาเหตุความเสื่อมเสียชื่อเสียงในด้านความสวยงามของชุมชนและประเทศชาติ ส่งผลกระทบต่อการลงทุนด้านอุตสาหกรรมและเสียรายได้จากการท่องเที่ยวอีกด้วย

ส่วนที่ 3 โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่มีความเจริญและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง ซึ่งขณะนี้ประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นทำให้เกิดปัญหาสาธารณสุขตามมาอย่างชัดเจนและกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญ รอคการแก้ไขอยู่ในขณะนี้ คือปัญหามูลฝอยล้นเมือง จากการที่ประชากรเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก จากสถิติของเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ในแต่ละวันมีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้น 350 ตัน ทำให้มีมูลฝอยตกค้าง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการเน่าเสียของมูลฝอย ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือเป็นแหล่งก่อเกิดเชื้อโรค ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของประชาชน เช่น การทิ้งมูลฝอยไม่เลือกที่ การทิ้งมูลฝอยโดยไม่แยกประเภทคือ มูลฝอยแห้ง (กระดาษ แก้ว โลหะ พลาสติก เป็นต้น) มูลฝอยเปียก (เศษอาหาร พืช ผัก ผลไม้ ใบไม้ เป็นต้น) และมูลฝอยอันตราย (กระป๋องสารเคมี ภาชนะใส่ยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ เป็นต้น) การจะแก้ปัญหามูลฝอยได้ต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาล จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี จึงเกิดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในการลดปริมาณมูลฝอยและมีพฤติกรรม

การคัดแยกมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งให้เทศบาลกำจัด โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ ในด้านการลดปริมาณมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชน พร้อมทั้งจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนตัวอย่างคัดแยกมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี

การดำเนินโครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอย

1. เทศบาลนครนนทบุรีสำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเขตเทศบาล เช่น จำนวนครัวเรือน ประชากร ปริมาณมูลฝอย คณะกรรมการชุมชน เป็นต้น
2. เชิญคณะกรรมการชุมชน หรือผู้แทนเข้าร่วมประชุมรับทราบสถานการณ์ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี ข้อมูลที่นำเสนอโดยทั่วไปประกอบด้วย
 - อัตราการเกิดปริมาณมูลฝอยในปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคต
 - สถานที่กำจัดมูลฝอยรวมของจังหวัดนนทบุรี ในปัจจุบัน และอนาคต
 - ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสถานที่ฝังกลบขยะ
 - ภาพรวมด้านการจัดการมูลฝอยของเทศบาล
 - แนวทางการจัดการมูลฝอยโดยการลดที่แหล่งเกิดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ประชาสัมพันธ์โครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี
3. ประสานงานคณะกรรมการชุมชน สำรวจความต้องการและความพร้อมของสมาชิกในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้าน/ชุมชนตัวอย่างคัดแยกมูลฝอย ภายใต้โครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอย
4. คณะกรรมการชุมชน ประชาสัมพันธ์สมาชิก และแจ้งให้เทศบาลทราบ
5. เทศบาลแจ้งวัน เวลา ในการเข้าประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในชุมชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย โดยมีคณะกรรมการชุมชนเป็นแกนนำ เนื้อหาความรู้ประกอบด้วย
 - เหตุผลที่ต้องนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การลดปริมาณขยะ (Reduce) และการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)
 - ขยะประเภทไหนที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และประเภทไหนที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
 - วิธีการเก็บขยะ การขนส่ง เงินลงทุน ราคาขาย เงินคืนทุน และแรงจูงใจอื่น ๆ ของระบบการจัดการเพื่อนำขยะกลับมาใช้ใหม่เป็นอย่างไร
 - ใครคือผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

- การใช้ประโยชน์จากวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก โลหะ เป็นต้น

- ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น กับสิ่งแวดล้อมและสังคม
- แยกเอกสารประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม และอื่น ๆ

6. คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกในชุมชน ร่วมศึกษาปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง กำหนดรูปแบบในการดำเนินกิจกรรม โดยเทศบาลทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงและผู้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

7. ชุมชนดำเนินกิจกรรมโดยชุมชนเอง และส่งสถิติการคัดแยกมูลฝอยให้เทศบาลทราบเป็นประจำทุกเดือน

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เดชา เลิศวิสัย (2540: 106-119) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชนได้แก่ อายุ รายได้ การถือครองที่ดิน ค่านิยมทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลยังขาดความตระหนักและการยอมรับให้ผู้นำชุมชนเข้ามีส่วนร่วม

จิราวุฒิ ศศิธรเดช (2541: 107-113) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนในการแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำร้อยละ 73.3 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ร้อยละ 67.8 และมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามลพิษทางขยะมูลฝอยและกากของเสียอันตรายร้อยละ 67.8 และมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ร้อยละ 52.8 ความเกี่ยวข้องกันระหว่างปัจจัยด้านบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลารับราชการและหลักสูตรที่สำเร็จการศึกษากับการมีส่วนร่วม ส่วนอุปสรรคในการมีส่วนร่วมคือ การขาดข้อมูลการจัดทำแผน ขาดสื่อและงบประมาณ สำหรับประชาสัมพันธ์และประชาชนขาดความตระหนักในเรื่องปัญหามลพิษ

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ (2541: 121-128) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ อาชีพ ความคิดเห็น และการได้รับข่าวสาร อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ อันได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และความรู้ ไม่ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เศรษฐพงษ์ ปุณณาการ (2541: 88-101) ได้ศึกษาความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ระดับการศึกษาและการติดตามข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อระดับความรู้ และระดับทัศนคติ ส่วนประเภทการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และอายุมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วม

ขยงุทธ เพิ่มพูล (2542 : 71-75) ได้ศึกษาความรู้ และเจตคติของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองอ่างทองพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ที่มีต่อการจัดการขยะในระดับปานกลาง ระดับความรู้แตกต่างกันตามระดับการศึกษา รายได้ แต่ไม่แตกต่างกันตามอายุ อาชีพ ลักษณะที่อยู่อาศัย ลักษณะการใช้ที่อยู่ ทำเลที่ตั้ง ระยะเวลาที่อาศัยและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เจตคติที่มีต่อการจัดการขยะของเทศบาลอยู่ในทางไม่แน่ใจแตกต่างกันตามทำเลที่ตั้งอยู่อาศัย ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย สมาชิกในครัวเรือน ไม่มีผลต่อเจตคติ ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ส่วนใหญ่เทศบาลขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเทศบาลควรให้ประชาชนมีส่วนในการวางแผนการจัดการขยะในท้องถิ่น

พิมพ์พรณ พันธุ์ศรี (2542: 85-88) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำจากอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว บ้านลุ่มกลาง ตำบลแม่สัน อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่ยาวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการน้ำ การได้รับการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ การพัฒนาอาชีพ ความคิดเห็น และความรู้สึกเป็นเจ้าของอ่างเก็บน้ำ และเพศ

พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก (2542: 111-119) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล ตำบลแสนสุข ระดับปานกลาง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ทักษะต่อปัญหาขยะมูลฝอย มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุขอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขต

เทศบาลตำบลแสนสุข มีผลต่อความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข พบว่า ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอย

พิสันต์ ธาระสารสมบุรณ์ (2542: 194- 214) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ศึกษากรณีเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมระดับต่ำ อายุ ภูมิปัญญาเดิม การให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมฤทธิ์ ต่อสติ (2542: 93-104) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษา ศูนย์การแพทย์ชุมชนเมืองนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความต่อเนื่องในการดำเนินงานของสถานบริการ ความสนใจของหัวหน้าครอบครัวที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสถานบริการสาธารณสุข การเยี่ยมบ้าน ความคุ้นเคยกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับประชาชน ในชุมชน และภูมิปัญญาเดิม

พนิดา วิมานรัตน์ (2543: 107-111) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ดอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร สถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

เพ็ญรพี ผ่องกลิ่น (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กรณีศึกษา ตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ

วิโรจน์ จิวะรังสรรค์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณทางสาธารณะของเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย บริเวณทางสาธารณะของเทศบาลนครขอนแก่นอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด จากการวัดการมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ขั้นตอนการเก็บขนส่งขยะมูลฝอย และขั้นตอนการกำจัดขยะมูลฝอยและนำขยะมูลฝอยกลับไปใช้ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณทางสาธารณะได้แก่ การศึกษา แรงจูงใจส่วนบุคคล การติดต่อสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วราณี วัชรเสวี (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเมืองที่มีผลต่อโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลรับรู้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความคิดเห็นเกี่ยวกับความน่าอยู่ของเทศบาลนครนครราชสีมาอยู่ในระดับปานกลางและเห็นว่าเทศบาลนครนครราชสีมามีความน่าอยู่ที่สุดในประเทศไทย ในโครงการเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้บริการที่ทางเทศบาลจัดให้ แต่ยังไม่มีส่วนร่วม ในการดำเนินการหรือระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหของชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ อาชีพ ระดับการศึกษา การรับรู้สาเหตุความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ ปัจจัยไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ อายุ เพศ และรายได้

ภทริยา สุวรรณบุรณ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กคือ รายได้ในครอบครัว การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองและคณะกรรมการฯมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การสมทบเงิน แรงงาน และวัสดุ รองลงมาคือ การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมศูนย์

บทที่ 3

วัตถุและวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี รวม 22 ชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 28,881 ครัวเรือน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

คำนวณได้จากสูตร (Danial, 1991) ซึ่งได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{NZ^2pq}{d^2(N+1) + Z^2pq}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

Z = ค่าที่ได้จากตารางแจกแจงปกติ ระดับความเชื่อมั่นที่ต้องการ

p = สัดส่วนของประชากรที่จะศึกษา ในที่นี้ เท่ากับ 0.28

q = $1 - p$

d = ความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ในการประมาณค่า p

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรดังกล่าว คือ

$$n = \frac{28,881(1.96)^2(0.28)(0.72)}{(0.05)^2(28,881+1) + (1.96)^2(0.28)(0.72)}$$

$$n = 307$$

2.2.2 แบบแผนการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคำนวณตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยพิจารณาสัดส่วนจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 28,881 ครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วน 100% ซึ่งเท่ากับ 307 ครัวเรือน แล้วคำนวณสัดส่วนระหว่างจำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างของแต่ละชุมชน เพื่อให้ได้จำนวนประชากรตามที่ต้องการ ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย

ชื่อชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	ประชากร	ตัวอย่าง
ชุมชนหมู่ที่ 2 - 3 - 4 ชุมชนศรีพรสวรรค์	1,200	12
ชุมชนหมู่ที่ 4 ชุมชนวัดบางขวาง	360	4
ชุมชนหมู่ที่ 1 ชุมชนซอยเพชรรัตน์-นครการศึกษา	2,400	26
ชุมชนหมู่ที่ 3 ชุมชนวัดฝาง	540	8
ชุมชนหมู่ที่ 6-7 ชุมชนวัดโพธิ์ทองล่าง	1,900	20
ชุมชนหมู่ที่ 6-7 ชุมชนศิริชัยพัฒนา	2,534	27
ชุมชนหมู่ที่ 8 ชุมชนวัดกำแพง	1,528	16
ชุมชนหมู่ที่ 7 ชุมชนซอยรุ่งเรือง 4	1,724	18
ชุมชนหมู่ที่ 8 ชุมชนซอยคลองยออุทิศ	1,281	14
ชุมชนหมู่ที่ 10 ชุมชนซอยแสนสุข	328	4
ชุมชนหมู่ที่ 2 ชุมชนซอยทรายทอง	2,331	25
ชุมชนหมู่ที่ 2 - 3 ชุมชนบ้านพักกรมชลประทาน	1,050	11

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย (ต่อ)

ชื่อชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	ประชากร	ตัวอย่าง
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านดอน	650	7
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนซอยกาหลง	1,228	12
ชุมชนหมู่ที่ 6 ชุมชนทานสัมฤทธิ์-เหนือ	1,200	12
ชุมชนหมู่ที่ 6 ชุมชนทานสัมฤทธิ์-ใต้	1,200	12
ชุมชนหมู่ที่ 1 ชุมชนซอยสหกรณ์	2,400	26
ชุมชนหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดแคนอก	939	10
ชุมชนหมู่ที่ 4 ชุมชนวัดน้อยนอก	1,188	12
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนวัดแจ้งศิริสัมพันธ์	640	7
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนซอยไพลิน-พัฒนา	960	10
ชุมชนหมู่ที่ 1, 8 ชุมชนไทรยานนท์-หลักทอง	1,300	14
รวม	28,881	307

เมื่อได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละชุมชนแล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากเลขที่บ้านในแต่ละชุมชน โดยใช้เกณฑ์การสุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน

ชื่อชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	ประชากร	ตัวอย่าง	เกณฑ์การสุ่ม
ชุมชนหมู่ที่ 2-3-4 ชุมชนศรีพรสวรรค์	1,200	12	ทุกหลังที่ 100
ชุมชนหมู่ที่ 4 ชุมชนวัดบางขวาง	360	4	ทุกหลังที่ 90
ชุมชนหมู่ที่ 1 ชุมชนซอยเพชรรัตน์-นครรการศึกษา	2,400	26	ทุกหลังที่ 92
ชุมชนหมู่ที่ 3 ชุมชนวัดฝา	540	8	ทุกหลังที่ 67
ชุมชนหมู่ที่ 6-7 ชุมชนวัดโพธิ์ทองล่าง	1,900	20	ทุกหลังที่ 95
ชุมชนหมู่ที่ 6-7 ชุมชนศิริชัยพัฒนา	2,534	27	ทุกหลังที่ 93
ชุมชนหมู่ที่ 8 ชุมชนวัดกำแพง	1,528	16	ทุกหลังที่ 95
ชุมชนหมู่ที่ 7 ชุมชนซอยรุ่งเรือง 4	1,724	18	ทุกหลังที่ 95

ตารางที่ 2 เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน (ต่อ)

ชื่อชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี	ประชากร	ตัวอย่าง	เกณฑ์การสุ่ม
ชุมชนหมู่ที่ 8 ชุมชนซอยกล้วยอุทิศ	1,281	14	ทุกหลังที่ 91
ชุมชนหมู่ที่ 10 ชุมชนซอยแสนสุข	328	4	ทุกหลังที่ 82
ชุมชนหมู่ที่ 2 ชุมชนซอยทรายทอง	2,331	25	ทุกหลังที่ 93
ชุมชนหมู่ที่ 2-3 ชุมชนบ้านพักกรมชลประทาน	1,050	11	ทุกหลังที่ 95
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านดอน	650	7	ทุกหลังที่ 95
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนซอยกาหลง	1,228	12	ทุกหลังที่ 102
ชุมชนหมู่ที่ 6 ชุมชนทานสัมฤทธิ์-เหนือ	1,200	12	ทุกหลังที่ 100
ชุมชนหมู่ที่ 6 ชุมชนทานสัมฤทธิ์-ใต้	1,200	12	ทุกหลังที่ 100
ชุมชนหมู่ที่ 1 ชุมชนซอยสหกรณ์	2,400	26	ทุกหลังที่ 92
ชุมชนหมู่ที่ 2 ชุมชนวัดแคนอก	939	10	ทุกหลังที่ 93
ชุมชนหมู่ที่ 4 ชุมชนวัดน้อยนอก	1,188	12	ทุกหลังที่ 99
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนวัดแจ้งศิริสัมพันธ์	640	7	ทุกหลังที่ 91
ชุมชนหมู่ที่ 5 ชุมชนซอยไพลิน-พัฒนา	960	10	ทุกหลังที่ 96
ชุมชนหมู่ที่ 1, 8 ชุมชนไทรยานนท์-หลักทอง	1,300	14	ทุกหลังที่ 92
รวม	28,881	307	

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย แบบสอบถามมี 6 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากร ด้านเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคม โดยคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำในช่องว่าง จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ และความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ โดย

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย เป็นคำถามปลายเปิดให้เลือกตอบจาก 2 ตัวเลือก คือ เคย ไม่เคย จำนวน 1 ข้อ
- ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นคำถามปลายเปิด โดยให้เลือกตอบความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร แบ่งเป็น ไม่เคยได้รับ นานครั้ง 1-2 ครั้งต่อเดือน และ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่เคยได้รับ	ให้	0	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	1	คะแนน
1-2 ครั้งต่อเดือน	ให้	2	คะแนน
1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	ให้	3	คะแนน

การแปลผล

การแปลผลคะแนน คือ คะแนนเต็มสูงสุดลบด้วยคะแนนเต็มต่ำสุดหารด้วยระดับที่ต้องการวัด ดังนี้

คะแนนเต็มสูงสุด - คะแนนเต็มต่ำสุด

$$\begin{aligned} & \text{ระดับที่ต้องการวัด} \\ & = \frac{3-0}{3} = 1.00 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
0.00-1.00	ต่ำ
1.01-2.01	ปานกลาง
2.02-3.00	สูง

- ความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ โดยคำถามเป็นให้เลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย โดยคำถามเป็นแบบปลายเปิด ให้เลือกตอบ จาก 2 ตัวเลือก คือ ใช่, ไม่ใช่ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

โดยข้อคำถามข้อที่ 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 และ 15 คำตอบที่ถูกต้อง คือ ไม่ใช่ ส่วนข้อคำถามข้อที่ 2 และ 3 คำตอบที่ถูกต้อง คือ ใช่

การแปลผล

ค่าของคะแนนความรู้ น้อยกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีความรู้
อยู่ในระดับพอใช้

ค่าของคะแนนความรู้ มากกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม หมายถึง มีความรู้
อยู่ในระดับดี

ส่วนที่ 4 แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน เป็นคำถามปลายปิด แบบประเมินค่า (Rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ เห็น
ด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การ
ให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

คำตอบ	คะแนนข้อคำถามเชิงบวก	คะแนนข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

ข้อคำถามเชิงบวก ได้แก่ ข้อ 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12

ข้อคำถามเชิงลบ ได้แก่ ข้อ 2, 3, 4, 6

การแปลผล

การแปลผลคะแนน คือ คะแนนเต็มสูงสุดลบด้วยคะแนนเต็มต่ำสุดหารด้วย
ระดับที่ต้องการวัด ดังนี้

คะแนนเต็มสูงสุด - คะแนนเต็มต่ำสุด

ระดับที่ต้องการวัด

$$= \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
1.00-2.33	ต่ำ
2.34-3.67	ปานกลาง
3.68-5.00	สูง

ส่วนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ได้แก่ การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล คำถาม เป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบจำนวน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่เคยมีส่วนร่วม	ให้	0 คะแนน
มีส่วนร่วมบางครั้ง	ให้	1 คะแนน
มีส่วนร่วมประจำ	ให้	2 คะแนน

การแปลผล

การแปลผลคะแนน คือ คะแนนเต็มสูงสุดลบด้วยคะแนนเต็มต่ำสุดหารด้วยระดับที่ต้องการวัด ดังนี้

คะแนนเต็มสูงสุด - คะแนนเต็มต่ำสุด

ระดับที่ต้องการวัด

$$= \frac{2 - 0}{3} = 0.67$$

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
0.00-0.67	ต่ำ
0.68-1.35	ปานกลาง
1.36-2.00	สูง

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

4. การประเมินคุณภาพเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการมูลฝอย ความรู้ และทัศนคติ

ตรวจสอบความถูกต้อง ในส่วนของโครงสร้าง เนื้อหา ภาษาและความครอบคลุม จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดสอบ

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในส่วนที่ 4 และ 5 ซึ่งเป็นแบบวัดทัศนคติ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย โดยตรวจสอบความสอดคล้องภายในเนื้อหา ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach method) (อ้างในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542 : 212) โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อ

s_i^2 = คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 = คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

กำหนดค่าความเที่ยงที่ 0.7 (ถึลยา วาณิชยัญญา, 2548: 34-36) ได้ค่าความเที่ยงดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 4 แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.75

แบบสอบถามส่วนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.93

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ถึงส่วนที่ 5 มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.85

แบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยนำ แบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้ว มาตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนนตอบผิด ให้ 0 คะแนน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความยากง่าย เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสม โดยคัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 โดยครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดไว้ในการสร้างแบบสอบถาม

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ระยะเตรียมการเก็บข้อมูล

1. จัดทำแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนของเนื้อหาและโครงสร้าง โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจแก้ไข

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
3. เตรียมระบบงานเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผู้วิจัยทำหนังสือขอจริยธรรมในการวิจัยในคน

5.2 ระยะดำเนินการเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล แจ้งให้นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี ทราบ
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตาม บ้านเลขที่ที่สุ่มได้และขอความร่วมมือให้จัดส่งแบบสอบถามที่ได้กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วกลับคืน ภายใน 2 สัปดาห์
4. ผู้เข้าร่วมวิจัยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2551 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2551 กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ และส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์โดยไม่มีค่าตอบแทน ภายในวันที่ 16 ธันวาคม 2551
5. ผู้วิจัยได้ข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 258 ชุด จากเป้าหมาย 307 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 84.0 ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ให้หมายเลขแก่แบบสอบถามที่ เก็บมาได้ กำหนดรหัสให้ตัวแปรแต่ละตัว หลังจากนั้นป้อนข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ตรวจสอบถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อนำเสนอ

6. ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัย (Inclusion criteria)

6.1 เกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัย(Inclusion criteria)

6.1.1 ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณ มูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าวมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ปี

6.1.2 ผู้เข้าร่วมวิจัยจะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจโดยลงนามยินยอมด้วยการได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ (Individual informed consent) และมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้

6.2 เกณฑ์การแยกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยโครงการ (Exclusion criteria)

6.2.1 ผู้ที่ไม่ได้เป็นตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป หรืออาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

6.2.2 ผู้เข้าร่วมวิจัยที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย หรือบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้

6.3 เกณฑ์การให้อาสาสมัครเลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 ที่ไม่ยินยอมให้ข้อมูล และบอกปฏิเสธด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร

6.4 ระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและการป้องกันแก้ไข

โครงการนี้ไม่มีการทดลองใด ๆ จึงไม่มีความเสี่ยงจากการทดลอง

6.5 ระบุการตอบแทน ชดเชย การดูแลรักษา และการแก้ปัญหาอื่น ๆ กรณีเกิดผลแทรกซ้อนแก่ผู้วิจัย

โครงการนี้ไม่มีการทดลองใด ๆ จึงไม่มีความเสี่ยงจากการทดลอง ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย สามารถติดต่อผู้วิจัย คือ นางสาวอินทิรา อินทร์ตัน ได้ที่สำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนนทบุรี

6.6 ระบุประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับด้านจริยธรรม

การบอกเลิกการร่วมโครงการวิจัยนี้ก่อนเริ่มการวิจัยและการบอกเลิกการร่วมโครงการวิจัย สามารถทำได้ทุกเมื่อ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พรรณนาข้อมูลด้านลักษณะประชากร ด้านเศรษฐกิจ และสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคม

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง โดยใช้สถิติ t-test การวิเคราะห์แปรผันทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับผู้เข้าร่วมการวิจัยทางไปรษณีย์ จำนวน 307 คน ได้รับตอบกลับคืนและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งสิ้น 258 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม

1.1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากร และปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษาลักษณะด้านประชากร และลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.9) อายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 24.4) มีการศึกษาค่ำกว่าประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 33.7) อยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 20-29 ปี (ร้อยละ 26.4) ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 39.1) มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 69.0) ไม่มีตำแหน่งใดๆในชุมชนและอื่น ๆ ได้แก่ อาสาสมัคร ศูนย์วิทยุชุมชน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ช่วยเลขานุการชุมชน (ร้อยละ 75.2) ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยลักษณะประชากร

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่ศึกษา	258	100.0
เพศ		
ชาย	101	39.1
หญิง	157	60.9
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	39	15.1
30-39 ปี	48	18.6
40-49 ปี	63	24.4
50-59 ปี	51	19.8
มากกว่า 59 ปีขึ้นไป	57	22.1
$\bar{X} \pm SD$; Min-Max 46.38 $\pm$ 13.975 ; 21-77		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา-ประถมศึกษา	87	33.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	16.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	48	18.6
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	36	14.0
ปริญญาตรี-สูงกว่าปริญญาตรี	44	17.0
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า 10 ปี	26	10.1
10-19 ปี	51	19.8
20-29 ปี	68	26.4
30-39 ปี	59	22.9
40-49 ปี	30	11.6
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	24	9.3
$\bar{X} \pm SD$; Min-Max 26.93 $\pm$ 14.749 ; 1-77		

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่ศึกษา	258	100.0
อาชีพหลัก		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	27	10.5
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	101	39.1
ลูกจ้างบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐ	43	16.7
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	56	21.7
อื่น ๆ (ข้าราชการบำนาญ, รับจ้างทั่วไป)	31	12.0
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	89	34.5
5,001 - 10,000 บาท	89	34.5
10,001 - 15,000 บาท	47	18.2
15,001 - 20,000 บาท	18	7.0
สูงกว่า 20,000 บาท	15	5.8
สถานภาพทางสังคม		
ประชุมชนและคณะกรรมการชุมชน	43	16.7
อาสาสมัครสาธารณสุข	21	8.1
ไม่มีตำแหน่งและอื่น ๆ (อาสาสมัครศูนย์วิทยุชุมชน, กรรมการกองทุนหมู่บ้าน, ผู้ช่วยเลขานุการชุมชน)	194	75.2

1.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม

จากการศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติ ผลการศึกษา ดังนี้

1.2.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จากการศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในภาพรวม ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ ความต้องการรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย (ร้อยละ 89.1) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในภาพรวม

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในภาพรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	230	89.1
ไม่เคย	28	10.9
รวม	258	100.0

จากการศึกษาความถี่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ผ่านสื่อประเภทป้ายประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 1.33$) โดยได้รับข้อมูลข่าวสารนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 37.0) รองลงมาคือ ได้รับข้อมูลผ่านสื่อประเภทหอกระจายข่าวประจำชุมชน ($\bar{X} = 1.25$) โดยได้รับข้อมูลข่าวสารนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 37.8) และสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุดคือ จากการเข้าร่วมประชุมหรืออบรม ($\bar{X} = 0.78$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทนี้ (ร้อยละ 45.2) รองลงมา คือ จากเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ($\bar{X} = 0.96$) ซึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทนี้นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 38.7) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูล ข่าวสาร จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ (n = 230)

ประเภทสื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ				$\bar{X}$	S.D.
	จำนวน (ร้อยละ)					
	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	1-2 ครั้งต่อเดือน	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยได้รับ		
ป้ายประชาสัมพันธ์	28	68	85	49	1.33	0.945
	(12.1)	(29.6)	(37.0)	(21.3)		
หอกระจายข่าวประจำชุมชน	29	57	87	57	1.25	0.970
	(12.6)	(24.8)	(37.8)	(24.8)		
ประธาน/คณะกรรมการชุมชน	21	67	80	62	1.20	0.942
	(9.1)	(29.1)	(34.8)	(27.0)		

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูล ข่าวสาร จำแนกตามความถี่ในการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ (n = 230) (ต่อ)

ประเภทสื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ				$\bar{X}$	S.D.
	จำนวน (ร้อยละ)					
	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	1-2 ครั้งต่อเดือน	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยได้รับ		
รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่	24 (10.4)	31 (13.5)	98 (42.6)	77 (33.5)	1.10	0.944
หนังสือพิมพ์/วารสาร	10 (4.3)	72 (31.3)	80 (34.8)	68 (29.6)	1.10	0.880
อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม)	15 (6.5)	54 (23.5)	94 (40.9)	67 (29.1)	1.07	0.886
แผ่นพับประชาสัมพันธ์	14 (6.1)	49 (21.3)	95 (41.3)	72 (31.3)	1.02	0.879
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	11 (4.8)	49 (21.3)	89 (38.7)	81 (35.2)	0.96	0.871
การเข้าร่วมประชุม/อบรม	11 (4.8)	31 (13.5)	84 (36.5)	104 (45.2)	0.78	0.856

จากการศึกษาการระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารพบว่า มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.97$) โดยร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มากที่สุด อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 60.9) รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 35.2) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร จำแนกตามระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (n = 230)

ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	140	60.9	0.97	0.562
ปานกลาง	81	35.2		
สูง	9	3.9		
รวม	230	100		

จากการศึกษาความต้องการรับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า ป้ายประชาสัมพันธ์เป็นสื่อที่ประชาชนต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย มากที่สุด (ร้อยละ 18.9) รองลงมาคือ หอกระจายข่าวประจำชุมชน (ร้อยละ 17.2) ส่วนการเข้าร่วมประชุมหรืออบรม เป็นสื่อที่ประชาชนต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอยน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.5) รองลงมาคือ ผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุข (ร้อยละ 6.9) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการรับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
ป้ายประชาสัมพันธ์	109	18.9
หอกระจายข่าวประจำชุมชน	99	17.2
รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่	87	15.1
แผ่นพับประชาสัมพันธ์	67	11.6
ผ่านทางประธาน/คณะกรรมการชุมชน	58	10.1
หนังสือพิมพ์/วารสาร	45	7.8
ผ่านทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาล	45	7.8
ผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	40	6.9
เข้าร่วมประชุม/อบรม	26	4.5

นอกจากนี้พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อประเภทเดียว (ร้อยละ 43.4) โดยประเภทสื่อที่ต้องการลำดับแรกคือ ป้ายประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ 2 ประเภท (ร้อยละ 24.1) โดยประเภทสื่อที่ต้องการคือ ป้ายประชาสัมพันธ์ และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่

1.2.2 ความรู้

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องมากที่สุด คือ ถึงขยะไม่ต้องมีฝาปิด เพื่อความสะดวกในการใช้งาน (ร้อยละ 84.9) รองลงมา คือ อาคารบ้านเรือนเป็นแหล่งกำเนิดมูลฝอยที่สำคัญ (ร้อยละ 82.2) และเศษผัก เศษอาหารย่อยสลายได้ง่ายทิ้งที่ไหนก็ได้ (ร้อยละ 79.1) ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุด คือ การทิ้งหลอดไฟที่ไม่ใช้งานแล้ว ต้องห่อกระดาษใส่ในถุงสีแดง (ร้อยละ 20.2) รองลงมา คือ การนำขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วไปทำแจกันดอกไม้ เรียกว่ารีไซเคิล (ร้อยละ 21.3) ถุงใส่น้ำอัดลมที่ดื่มหมดแล้ว เป็นมูลฝอยเปียกควรทิ้งในถังขยะสีเขียว (ร้อยละ 31.0) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตอบข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้ถูกต้อง (n = 258)

ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย	ตอบคำถามถูกต้อง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถึงขยะไม่ต้องมีฝาปิด เพื่อความสะดวกในการใช้งาน	219	84.9
อาคารบ้านเรือนเป็นแหล่งกำเนิดมูลฝอยสำคัญ	212	82.2
เศษผัก เศษอาหาร ย่อยสลายได้ง่ายทิ้งที่ไหนก็ได้	204	79.1
การเผามูลฝอยเป็นวิธีการกำจัดที่ดีที่สุด	191	74.0
ปัญหามูลฝอยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ	180	69.8
การขาดแคลนสถานที่กำจัด ไม่ถือเป็นปัญหาในการจัดการมูลฝอย	172	66.7
การคัดแยกมูลฝอยเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ	166	64.3
สถานที่กำจัดมูลฝอยควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชนเพื่อสะดวกในการขนส่ง	159	61.6

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการตอบข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้ถูกต้อง ($n = 258$) (ต่อ)

ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย	ตอบคำถามถูกต้อง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขุดน้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำเมื่อใช้หมดแล้ว สามารถล้างและนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก	152	58.9
กระดาษพลาสติกห่อของขวัญ หรือลูกอม ย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าในการ นำไปรีไซเคิล	131	50.8
กระดาษ พลาสติก และแก้วเท่านั้นที่สามารถคัดแยกเพื่อรีไซเคิลได้	95	36.8
ขยะหรือมูลฝอยไม่ได้หมายความว่ารวมถึงมูลสัตว์หรือซากสัตว์	86	33.3
ถุงใส่น้ำอัดลมที่ดื่มหมดแล้ว เป็นมูลฝอยแยกควรทิ้งในถังขยะสีเขียว	80	31.0
การนำขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้วไปทำแจกันดอกไม้ เรียกว่ารีไซเคิล	55	21.3
การทิ้งหลอดไฟที่ไม่ใช้งานแล้วต้องห่อกระดาษแล้วใส่ในถุงสีแดง	52	20.2

จากการศึกษาการระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 65.5) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
พอใช้	89	34.5	8.4	2.461
ดี	169	65.5		
รวม	258	100		

1.2.3 ทรรศนคติ

จากการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ข้อคำถามเชิงบวก ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยเป็น

การปลูกฝังทัศนคติที่ดี ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากยิ่งขึ้น (ร้อยละ 28.3) เห็นด้วยมากที่สุด คือ คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอยของท้องถิ่นมากกว่า คำนึงถึงรายได้ที่ได้จากขายมูลฝอยเหล่านั้น (ร้อยละ 68.6) ไม่แน่ใจ มากที่สุดคือ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดี และ มีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยของชุมชนที่อาศัยอยู่ (ร้อยละ 15.1) ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด คือ ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอยท้องถิ่นมากกว่าคำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการขายมูลฝอยเหล่านั้น (ร้อยละ 4.0 และ ร้อยละ 2.3 ตามลำดับ)

ข้อคำถามเชิงลบที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุดคือ หน้าที่ในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นหน้าที่ของเทศบาล หรือหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ (ร้อยละ 8.1) เห็นด้วย และไม่แน่ใจ มากที่สุด คือ การคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งหรือนำมาใช้ประโยชน์ใหม่เป็นการแก้ไขปัญหามูลฝอย (ร้อยละ 34.9 และร้อยละ 25.2 ตามลำดับ) ไม่เห็นด้วยมากที่สุด คือ การคัดแยกมูลฝอยเป็นการเสียเวลา แก้ปัญหาไม่ตรงจุด (ร้อยละ 44.6) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ การที่เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอย แต่เป็นการผลักภาระให้ประชาชน (ร้อยละ 11.6) ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
ในการดำเนินชีวิตประจำวัน บางกิจกรรมมีส่วนทำให้เกิดมูลฝอย	55 (21.3)	160 (62.0)	34 (13.2)	5 (1.9)	4 (1.6)	4.00	0.751
หน้าที่ในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นหน้าที่ของเทศบาล หรือหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่อาศัยอยู่*	21 (8.1)	84 (32.6)	45 (17.4)	86 (33.3)	22 (8.5)	3.02	1.153
การที่เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอย แต่เป็นการผลักภาระให้ประชาชน*	12 (4.7)	63 (24.4)	47 (18.2)	106 (41.1)	30 (11.6)	3.31	1.103

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อความเกี่ยวกับทัศนคติ (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
การคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งหรือนำมาใช้ประโยชน์ใหม่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ*	12 (4.7)	90 (34.9)	65 (25.2)	74 (28.7)	17 (6.6)	2.98	1.044
การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากยิ่งขึ้น	73 (28.3)	140 (54.3)	29 (11.2)	12 (4.7)	4 (1.6)	4.03	0.850
การคัดแยกมูลฝอยเป็นการเสียเวลาแก้ปัญหาไม่ตรงจุด*	9 (3.5)	49 (19.0)	59 (22.9)	115 (44.6)	26 (10.1)	3.39	1.016
การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดี	72 (27.9)	130 (50.4)	39 (15.1)	17 (6.6)	0 (0.0)	4.00	0.835
ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชนหรือท้องถิ่น	47 (18.2)	158 (61.2)	38 (14.7)	15 (5.8)	0 (0.0)	3.92	0.747
ประชาชนทราบว่ามูลฝอยประเภทใดสามารถคัดแยกเพื่อนำกลับมารีไซเคิลหรือขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว	66 (25.6)	155 (60.1)	24 (9.3)	12 (4.7)	1 (0.4)	4.06	0.754
ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อช่วยแก้ไขปัญหามูลฝอยของท้องถิ่นมากกว่าคำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการขายขยะเหล่านั้น	32 (12.4)	177 (68.6)	24 (9.3)	19 (7.4)	6 (2.3)	3.81	0.830

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
ประชาชนยินดีให้ความร่วมมือใน การช่วยรณรงค์คัดแยกมูลฝอยที่ สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ ใหม่	70 (27.1)	159 (61.6)	19 (7.4)	8 (3.1)	2 (0.8)	4.11	0.727
ประชาชนยินดีเข้าร่วมกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยของ ชุมชนที่อาศัยอยู่	58 (22.5)	148 (57.4)	39 (15.1)	10 (3.9)	3 (1.2)	3.96	0.798

*ข้อความเชิงลบ

จากการศึกษาระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.72$) โดยร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยทัศนคติ มากที่สุด อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 50.4 รองลงมา คือ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.6 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติ

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำ	0	0.0	3.72	0.465
ปานกลาง	128	49.6		
สูง	130	50.4		
รวม	258	100		

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า

ด้านการศึกษาปัญหา กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การแสดงให้ถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับหากมีการจัดการมูลฝอยดี ($\bar{X} = 0.80$) และการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 0.80$) และโดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองนี้เป็นบางครั้งมากที่สุด (ร้อยละ 55.0 และร้อยละ 53.9 ตามลำดับ)

ด้านการวางแผน กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม มากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องแก่เพื่อนบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 0.76$) รองลงมา คือ การเข้าร่วมประชุมกำหนดรูปแบบการจัดการขยะในชุมชน ($\bar{X} = 0.68$) โดยทั้งสองกิจกรรมนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 53.5 และ ร้อยละ 46.9 ตามลำดับ)

ด้านการดำเนินการ กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม มากที่สุด คือ การคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่หรือรีไซเคิลในครัวเรือน ($\bar{X} = 1.12$) รองลงมาคือ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้านคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง ($\bar{X} = 1.00$) โดยทั้งสองกิจกรรมนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 62.8 และร้อยละ 57.8 ตามลำดับ)

ด้านการรับผลประโยชน์ กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม มากที่สุด คือ การได้รับคำยกย่อง ชมเชยว่าชุมชนที่อาศัยอยู่มีความสะอาดและน่าอยู่ ($\bar{X} = 0.76$) รองลงมา คือ การได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จในการจัดการมูลฝอย ($\bar{X} = 0.64$) โดยทั้งสองกิจกรรมนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 54.7 และร้อยละ 48.8 ตามลำดับ)

การติดตามและประเมินผล กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วม มากที่สุด คือ การติดตามพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งของสมาชิกในครัวเรือนหรือเพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 0.72$) ในกิจกรรมนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 49.2) รองลงมาคือ การเสนอปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในชุมชนแก่

คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ($\bar{X} = 0.54$) โดยกิจกรรมนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เคยมีส่วนร่วม (ร้อยละ 51.9)

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมการมีส่วนร่วม
(n = 258)

กิจกรรม	การมีส่วนร่วม			$\bar{X}$	S.D
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมี		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การศึกษาปัญหา					
เข้าร่วมประชุมที่เทศบาลจัดขึ้น เพื่อ	29	142	87	0.78	0.633
รับทราบปัญหา นโยบายและแนวทางแก้ไข	(11.2)	(55.0)	(33.7)		
เสนอปัญหาหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ	20	139	99	0.69	0.607
ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	(7.8)	(53.9)	(38.4)		
ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกับ	34	139	85	0.80	0.651
คณะกรรมการชุมชน หรือเพื่อนบ้าน	(13.2)	(53.9)	(32.9)		
วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหาก	26	127	105	0.69	0.645
ไม่มีการแก้ไขปัญหามูลฝอย	(10.1)	(49.2)	(40.7)		
แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะ	32	142	84	0.80	0.641
ได้รับ หากมีการจัดการมูลฝอยที่ดี	(12.4)	(55.0)	(32.6)		
การวางแผน					
เข้าร่วมประชุมกำหนดรูปแบบการจัดการ	27	121	110	0.68	0.655
ขยะในชุมชน	(10.5)	(46.9)	(42.6)		
เลือกหรือจัดตั้งคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับ	21	105	132	0.57	0.640
การจัดการมูลฝอยในชุมชน	(8.1)	(40.7)	(51.2)		
กำหนดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ชุมชน	22	96	140	0.54	0.648
เป็นต้องใช้ในการจัดการมูลฝอย	(8.5)	(37.2)	(54.3)		
ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยที่	29	138	91	0.76	0.639
ถูกต้องแก่เพื่อนบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่	(11.2)	(53.5)	(35.3)		

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมการมีส่วนร่วม
(n = 258)(ต่อ)

กิจกรรม	การมีส่วนร่วม			$\bar{X}$	S.D
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมี		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การดำเนินการ					
รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้านคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง	55 (21.3)	149 (57.8)	54 (20.9)	1.00	0.651
เผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย แก่สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน	47 (18.2)	153 (59.3)	58 (22.5)	0.96	0.638
คัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่หรือรีไซเคิลในครัวเรือน	64 (24.8)	162 (62.8)	32 (12.4)	1.12	0.598
การรับผลประโยชน์					
ได้รับคำยกย่อง ชมเชยว่าชุมชนที่อาศัยอยู่มีความสะอาดและน่าอยู่	28 (10.9)	141 (54.7)	89 (34.5)	0.76	0.632
ได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากการขายมูลฝอย	25 (9.7)	103 (39.9)	130 (50.4)	0.59	0.661
ได้รับความภาคภูมิใจที่มีผู้ที่สนใจ ศึกษา ดูงานความสำเร็จด้านการจัดการมูลฝอยของชุมชน	21 (8.1)	101 (39.1)	136 (52.7)	0.55	0.641
ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จในการจัดการมูลฝอย	20 (7.8)	126 (48.8)	112 (43.4)	0.64	0.621

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขั้นตอนและกิจกรรมการมีส่วนร่วม
(n = 258)(ต่อ)

กิจกรรม	การมีส่วนร่วม			$\bar{X}$	S.D
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมี		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การติดตามและประเมินผล					
ติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการที่เลือกขึ้นเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการจัดการมูลฝอย	21 (8.1)	94 (36.4)	143 (55.4)	0.53	0.643
ติดตามรายรับ-รายจ่ายของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยในชุมชน	11 (4.3)	72 (27.9)	175 (67.8)	0.36	0.564
ติดตามพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งของสมาชิกในครัวเรือนหรือเพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอ	29 (11.2)	127 (49.2)	102 (39.5)	0.72	0.655
เสนอปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในชุมชนแก่คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล	16 (6.2)	108 (41.9)	134 (51.9)	0.54	0.611

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาปัญหา และด้านการดำเนินการ กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.75$ และ $\bar{X} = 1.03$) ส่วนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$ และ $\bar{X} = 0.54$ ตามลำดับ) ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมและรายด้าน (n=258)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการมีส่วนร่วม			$\bar{X}$	S.D.
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
โดยภาพรวม	135 (52.3)	101 (39.1)	22 (8.5)	0.71	0.429
ด้านการศึกษาปัญหา	111 (43.0)	115 (44.6)	32 (12.4)	0.75	0.523
ด้านการวางแผน	133 (51.6)	102 (39.5)	23 (8.9)	0.64	0.533
ด้านการดำเนินการ	45 (17.4)	162 (62.8)	51 (19.8)	1.03	0.541
ด้านการรับผลประโยชน์	137 (53.1)	100 (38.8)	21 (8.1)	0.64	0.494
ด้านการติดตามและประเมินผล	157 (60.9)	84 (32.6)	17 (6.6)	0.54	0.511

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยเขตเมือง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมและจำแนกตามรายด้าน พบว่า

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยจำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยใช้สถิติ t-test พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม และรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	เพศชาย		เพศหญิง		t	df	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ในภาพรวม	14.9	8.266	13.6	8.778	1.195	256	0.233
การศึกษาปัญหา	4.0	2.647	3.6	2.591	1.312	256	0.191
การวางแผน	2.6	2.111	2.5	2.150	0.443	256	0.658
การดำเนินการ	3.3	1.597	2.9	1.628	1.688	256	0.093
การรับผลประโยชน์	2.7	1.890	2.5	2.027	0.905	256	0.366
การติดตามและประเมินผล	2.3	1.978	2.1	2.088	0.699	256	0.504

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยจำแนกตามปัจจัยระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยจำแนกตามปัจจัยระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคมโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA ผลการวิจัยดังนี้

3.2.1 ระดับการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd (least significant difference) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในภาพรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาดำรงจนถึงระดับประถมศึกษา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหา ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน แต่มีส่วนร่วมในด้านการวางแผน การติดตามประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd พบว่า ด้านการวางแผน กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าจนถึงประถมศึกษา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

3.2.2 อาชีพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหา ด้านการดำเนินการ ด้านติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกัน แต่มีส่วนร่วมในด้านการวางแผน และด้านการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd พบว่า

ด้านการวางแผน กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐและอื่น ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีส่วนร่วมในด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ

ด้านการรับผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

3.2.3 รายได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหา ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามและประเมินผลไม่แตกต่างกัน แต่มีส่วนร่วมด้านการวางแผน และด้านการรับผลประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd พบว่า

ด้านการวางแผน กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน มีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่

มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือนมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

ด้านการรับผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน มีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

3.2.4 สถานภาพทางสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชุมชน หรือคณะกรรมการชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุข มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ยกเว้น ด้านการรับผลประโยชน์ จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Isd พบว่า

ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน

ด้านการดำเนินการพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนหรือคณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน

ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคม

	n	ในภาพรวม		การศึกษาปัญหา		การวางแผน	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ระดับการศึกษา							
ต่ำกว่าประถมศึกษา-ประถมศึกษา	87	12.9	8.0	3.5	2.4	2.4	2.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	15.2	7.5	4.2	2.5	3.1	2.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	48	15.1	8.0	4.0	2.7	2.5	1.9
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	36	17.0	9.6	4.4	2.7	3.1	2.2
ปริญญาตรี- สูงกว่าปริญญาตรี	44	11.8	8.6	3.0	2.8	1.9	2.3
p-value		0.033		0.059		0.039	
อาชีพ							
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	27	15.3	8.0	4.1	2.4	2.7	1.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	101	15.2	9.2	3.8	2.8	2.9	2.3
ลูกจ้างบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐ	43	12.5	9.0	3.4	2.9	2.1	2.2
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	56	14.4	7.6	3.9	2.3	2.7	1.9
อื่น ๆ	31	11.1	7.6	3.5	2.5	1.7	1.8
p-value		0.116		0.693		0.044	
รายได้							
ต่ำกว่า 5,000 บาท	89	13.2	7.8	3.9	2.4	2.3	2.0
5,001-10,000 บาท	89	15.4	8.9	3.8	2.7	3.0	2.2
10,001-15,000 บาท	47	15.0	9.0	3.9	2.8	2.9	2.1
สูงกว่า 15,000 บาทขึ้นไป	33	11.4	8.6	3.1	2.7	1.6	2.2
p-value		0.082		0.518		0.007	
สถานภาพสังคม							
ประธานและคณะกรรมการชุมชน	43	19.1	8.1	5.6	2.5	3.5	2.2
อาสาสมัครสาธารณสุข	21	16.5	7.0	4.4	1.9	3.0	1.7
ไม่มีตำแหน่งและอื่นๆ	194	12.8	8.4	3.3	2.5	2.3	2.1
p-value		<0.001		<0.001		0.001	

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพทางสังคม (ต่อ)

	n	ในภาพรวม		การศึกษาปัญหา		การวางแผน	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ระดับการศึกษา							
ต่ำกว่าประถมศึกษา-ประถมศึกษา	87	2.8	1.7	2.3	2.0	1.9	1.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	3.1	1.3	2.7	1.9	2.0	1.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	48	3.3	1.4	2.8	1.9	2.6	2.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	36	3.6	1.7	3.1	2.1	2.9	2.5
ปริญญาตรี- สูงกว่าปริญญาตรี	44	3.0	1.9	2.2	2.0	1.7	1.9
p-value		0.210		0.220		0.026	
อาชีพ							
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	27	3.1	1.5	3.0	1.7	2.3	1.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	101	3.2	1.7	2.9	2.1	2.3	2.1
ลูกจ้างบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐ	43	2.9	1.5	2.3	1.9	1.9	2.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	56	3.0	1.4	2.5	2.0	2.4	2.1
อื่น ๆ	31	3.0	1.8	1.6	1.5	1.4	1.8
p-value		0.797		0.021		0.116	
รายได้							
ต่ำกว่า 5,000 บาท	89	2.9	1.6	2.2	1.9	1.9	1.9
5,001-10,000 บาท	89	3.2	1.6	3.0	2.0	2.4	2.2
10,001-15,000 บาท	47	3.1	1.7	2.8	1.9	2.4	2.0
15,001-มากกว่า 20,000 บาท	33	3.2	1.7	1.9	1.9	1.6	2.0
p-value		0.666		0.016		0.111	
สถานภาพสังคม							
ประธานและคณะกรรมการชุมชน	43	4.1	1.4	2.8	1.9	3.1	2.2
อาสาสมัครสาธารณสุข	21	3.1	1.4	3.1	1.5	2.9	2.1
ไม่มีตำแหน่งและอื่นๆ	194	2.9	1.6	2.4	2.0	1.9	1.9
p-value		<0.001		0.225		<0.001	

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยจำแนกตามความรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยจำแนกตามระดับความรู้ โดยใช้สถิติ t-test พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ทั้งในระดับพอใช้และระดับดี มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการศึกษาปัญหา ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม และรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับความรู้				t	df	p-value
	พอใช้		ดี				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ในภาพรวม	15.7	7.80	13.3	8.89	2.160	256	0.032
การศึกษาปัญหา	3.7	2.43	3.8	2.72	-0.248	256	0.805
การวางแผน	2.9	1.96	2.4	2.17	2.104	256	0.036
การดำเนินการ	3.4	1.54	2.9	1.64	2.230	256	0.027
การรับผลประโยชน์	3.2	1.83	2.2	1.98	3.573	256	0.000
การติดตามและประเมินผล	2.5	1.93	2.0	2.08	2.034	256	0.043

ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3.4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regressions) ด้วยวิธี Stepwise เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม พบว่า ตัวแปรการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ($r = 0.462$) ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย
ในภาพรวม (จำนวน 258 คน)

ปัจจัย	อายุ	ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	ทัศนคติ	การมีส่วนร่วมของประชาชน
อายุ	1.000	0.336 (<0.001)	-0.125 (0.022)	0.043 (0.248)	-0.008 (0.450)
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		1.000	-.077 (0.109)	-0.162 (0.005)	-0.014 (0.414)
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร			1.000	-0.059 (0.173)	0.462 (<0.001)
ทัศนคติ				1.000	-0.052 (0.204)
การมีส่วนร่วมของประชาชน					1.000

เมื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regressions) ด้วยวิธี Stepwise พบว่า สามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ร้อยละ 21.4 ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองในภาพรวม

ตัวแปร	B	Beta	SEB	P-value
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	0.653	0.462	0.078	<0.0001
Constant = 8.426	$R^2 = 0.214$	$R^2 \text{ adjusted} = 0.211$		

ดังนั้นสมการถดถอยแบบพหุที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวม คือ

$$\hat{Y} = b_0 + b_1 X_1$$

เมื่อ $\bar{X}$ = การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม

b_0 = ค่าคงที่

b_1 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

X_1 = การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ คือ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม = $8.426 + 0.653$ (การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร)

จากสมการแสดงว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($b=0.653$) หมายความว่า การจะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ต้องเพิ่มการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 0.653 หน่วย

บทที่ 5

อภิปรายผล

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง ตรีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวมและรายด้าน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง ในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.71$) หมายความว่า ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาปัญหา ประกอบด้วยกิจกรรมการเข้าร่วมประชุมรับทราบปัญหา เสนอความคิดเห็น และวิเคราะห์ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวต่อชุมชนที่ตนได้อาศัยอยู่ ขั้นตอนการวางแผนประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดรูปแบบการจัดการมูลฝอยในชุมชน จัดตั้งคณะทำงาน ประเมินการงบประมาณวัสดุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แนวทางการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องแก่สมาชิกในชุมชน ขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วยกิจกรรมการรณรงค์คัดแยกมูลฝอย ก่อนทิ้งทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย และที่สำคัญคือ การร่วมกันคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ก่อนทิ้งลงถังขยะ ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ประกอบด้วยกิจกรรม การได้รับคำยกย่องชมเชยว่าเป็นชุมชนที่สะอาดน่าอยู่ ได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากการขายมูลฝอยที่คัดแยกไว้ ซึ่งรวมไปถึงการได้รับความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงานด้านการจัดการมูลฝอยที่ดีแก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ขึ้นติดตามและประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรมการติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะทำงานที่ได้จัดตั้งขึ้น รายรับ-รายจ่ายของชุมชนจากการดำเนินกิจกรรม ติดตามการคัดแยกมูลฝอยของสมาชิกในครัวเรือน หรือสมาชิกในชุมชน และเสนอปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว แก่คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง

อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ชุมชนที่อาศัยอยู่ ได้ตั้งอยู่

ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ซึ่งเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ในจังหวัดนนทบุรี และเป็นหนึ่งในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะทางสังคมเป็นชุมชนเมือง มีรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบทางการมากกว่าชนบท ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเป็นไปค่อนข้างยาก นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย หรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 39.1) มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 69.0) จึงให้ความสำคัญกับการทำมาหากินเลี้ยงชีพในแต่ละวัน ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.97$) ซึ่งสื่อส่วนใหญ่ที่ได้รับมาจากป้ายประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 1.33$) รองลงมาคือ หอกระจายข่าวประจำชุมชน ($\bar{X} = 1.25$) แต่ก็ได้รับข้อมูลข่าวสารนาน ๆ ครั้ง และสื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่มีลักษณะการสื่อสารทางเดียว แตกต่างกับการได้รับสื่อจากเจ้าหน้าที่เทศบาล หรือการเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมอบรม ซึ่งสามารถซักถามข้อสงสัย หรือขอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้ แต่จากผลการวิจัยพบว่า สื่อดังกล่าวนี้กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลจากสื่อสองประเภทนี้น้อยมาก ($\bar{X} = 0.96$ และ $\bar{X} = 0.78$ ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 8.4$) มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.72$) และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในชุมชน ทำให้ไม่มีหน้าที่ใดที่ต้องรับผิดชอบเป็นพิเศษ สิ่งเหล่านี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองของพบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับเศรษฐกิจ ปุจฉาการ (2541) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีสึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการศึกษาปัญหา และด้านการดำเนินการกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.75$ และ $\bar{X} = 1.03$) หมายความว่า ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย ในขั้นตอนการศึกษาปัญหา ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเข้าร่วมประชุมรับทราบปัญหา เสนอความคิดเห็น และวิเคราะห์ผลกระทบของปัญหาดังกล่าวต่อชุมชนที่ตนได้อาศัยอยู่ และขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วยกิจกรรมการรณรงค์คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย และที่สำคัญคือ การร่วมกันคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ก่อนทิ้งลงถังขยะอยู่ในระดับปานกลาง

อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหา อยู่ในระดับปานกลางนั้น จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา

(ร้อยละ 33.7) และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ประเด็นปัญหาด้านการจัดการมูลฝอย เป็นเรื่องที่ไกลตัว หรือไม่ทราบสถานการณ์ปัญหาการจัดการมูลฝอยที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเด่นชัด ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหาค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่า กิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นตอนของการศึกษาปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้งเท่านั้น อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ซึ่งขั้นตอนการศึกษาปัญหานี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญนอกจากจะเป็นประชาชนทั่วไปในชุมชนแล้วก็คือ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนของชุมชนในการรับรู้รับทราบโครงการที่จะจัดขึ้นของหน่วยงานราชการ แต่จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีเพียงร้อยละ 16.7 และร้อยละ 8.1 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นผู้ดูแลสมาชิกในครอบครัว ทราบประเด็นการจัดการมูลฝอยในเชิงปฏิบัติจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันเป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการตอบคำถามในแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง โดยข้อคำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยในระดับครัวเรือน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหาย่อยในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน หรือเพื่อนบ้าน และแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ หากมีการจัดการมูลฝอยที่ดี ($\bar{X} = 0.80$) ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง นั้น อธิบายได้ว่า จากกิจกรรมของขั้นตอนการดำเนินการนี้ ซึ่งประกอบด้วย การรณรงค์คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย และที่สำคัญคือ การร่วมกันคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ก่อนทิ้งลงถังขยะจะเห็นได้ว่า สองกิจกรรมแรก ผู้ที่มีบทบาทหลักคือ ผู้แทนชุมชน ซึ่งได้แก่ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุข และกิจกรรมหลัง เป็นหน้าที่หรือกิจกรรมที่สมาชิกทุกคนในชุมชนต้องร่วมกันปฏิบัติ แต่จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ทำให้กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่หรือรีไซเคิลในครัวเรือน ($\bar{X} = 1.12$) สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผลพบว่า มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$ และ $\bar{X} = 0.54$ ตามลำดับ) หมายความว่า ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

หมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอยภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย ในขั้นตอนการวางแผนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดรูปแบบการจัดการมูลฝอยในชุมชน จัดตั้งคณะทำงานประมาณการงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แนวทางการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องแก่สมาชิกในชุมชน ขั้นตอนการรับผลประโยชน์ ประกอบด้วยกิจกรรมการได้รับคำยกย่องชมเชย ว่าเป็นชุมชนที่สะอาดน่าอยู่ ได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากการขายมูลฝอยที่คัดแยกไว้ ซึ่งรวมไปถึงการได้รับความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาดูงานด้านการจัดการมูลฝอยที่ดีแก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ขึ้นติดตามและประเมินผล ประกอบด้วยกิจกรรม การติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะทำงานที่ได้จัดตั้งขึ้น รายรับ-รายจ่ายของชุมชนจากการดำเนินกิจกรรม ติดตามการคัดแยกมูลฝอยของสมาชิกในครัวเรือน หรือสมาชิกในชุมชน และเสนอปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว แก่คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลอยู่ในระดับต่ำ

อธิบายได้ว่า จากลักษณะกิจกรรมของขั้นตอนการวางแผน การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของคณะทำงานที่ชุมชนได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งมักจะเป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการชุมชนของแต่ละชุมชน และมีบางกิจกรรมเท่านั้น ที่ประชาชนทุกคนในชุมชนช่วยกันปฏิบัติ จึงทำให้ด้านการวางแผน กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องแก่เพื่อนบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 0.76$) ด้านการรับผลประโยชน์ กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การได้รับคำยกย่อง ชมเชยว่าชุมชนที่อาศัยอยู่มีความสะอาดและน่าอยู่ ($\bar{X} = 0.76$) ด้านการติดตามและประเมินผล กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วม มากที่สุดคือ การติดตามพฤติกรรม การคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งของสมาชิกในครัวเรือนหรือเพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 0.72$) แต่จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผลของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำ

จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองพบว่า

ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง ยกเว้น ระดับการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่มี

การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในภาพรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาดำรงจนถึงระดับประถมศึกษา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหา ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน แต่มีส่วนร่วมในด้านการวางแผน การติดตามประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยด้านการวางแผน กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าจนถึงประถมศึกษา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า สอดคล้องกับพินดา วิมานรัตน์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บึงบอระเพ็ด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร สถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ระดับการศึกษา

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม พบว่า สถานภาพทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ยกเว้น ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการศึกษาปัญหา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประธานชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ด้านการดำเนินการพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประธานหรือคณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น สถานภาพทางสังคม

ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดพบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ยกเว้น ทักษะคิด เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย สามารถอธิบายได้ว่า ยิ่งประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นเท่าใด การเข้าใจในสถานการณ์ ปัญหา ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ตลอดจนแนวทางแก้ไขก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากขึ้นอีกด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมก็แตกต่างกันด้วย อธิบายว่าการที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านการจัดการมูลฝอยทั้งในภาพรวมเชิงทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับเพ็ญรพี ผ่องกลิ่น (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กรณีศึกษา ตำบลสบป่าด อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ และสอดคล้องกับพนิดา วิมานรัตน์ (2543: 107-111) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร สถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน ยกเว้น ทักษะคิด

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เพื่อหาตัวทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 4 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ไม่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ยกเว้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ ร้อยละ 21.4

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอย ภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 อย่างน้อย 1 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 307 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย เก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2551 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2551 รวม 2 สัปดาห์ ได้รับตอบกลับคืนและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งสิ้น 258 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายตัวแปรเชิงคุณภาพ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง โดยใช้สถิติใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์แปรผันทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะด้านประชากร ลักษณะด้านเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.9) อายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 24.4) มีการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 33.7) อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 20-29 ปี (ร้อยละ 26.4) ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 39.1) มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 69.0) ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชนและอื่น ๆ (อาสาสมัครศูนย์วิทยุชุมชน, กรรมการกองทุนหมู่บ้าน, ผู้ช่วยเลขานุการชุมชน) (ร้อยละ 75.2) ส่วนลักษณะด้านจิตวิทยาและ

สังคม ซึ่งได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติ พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย (ร้อยละ 89.1) โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ผ่านสื่อประเภทป้ายประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 1.33$) รองลงมา คือ ได้รับข้อมูลผ่านสื่อประเภทหอกระจายข่าวประจำชุมชน ($\bar{X} = 1.25$) และสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด คือ จากการเข้าร่วมประชุมหรืออบรม ($\bar{X} = 0.78$) รองลงมา คือ จากเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ($\bar{X} = 0.96$) เมื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.97$) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อเพียงประเภทเดียว (ร้อยละ 43.3) โดยประเภทสื่อที่ต้องการอันดับแรกคือ ป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 25.0) รองลงมา คือ ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อจำนวน 2 ประเภท (ร้อยละ 24.1) อันดับแรกคือ ป้ายประชาสัมพันธ์และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และหอกระจายข่าวประจำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุข (ร้อยละ 12.9) ส่วนด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างความรู้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 8.4$) และด้านทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.72$) โดยข้อคำถามเชิงบวก ที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดี ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากยิ่งขึ้น (ร้อยละ 28.3) ส่วนข้อคำถามเชิงลบที่กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดคือ การที่เทศบาลนครงำให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหามาก แต่เป็นการผลักภาระให้ประชาชน (ร้อยละ 11.6)

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองพบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.71$) สอดคล้องกับเศรษฐพงษ์ ปุณณาการ (2541) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศึกษาปัญหา และด้านการดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.75$ และ $\bar{X} = 1.03$) ส่วนด้านการวางแผนด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$ และ $\bar{X} = 0.54$ ตามลำดับ)

จากการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาล เขตเมืองพบว่า

ปัจจัยด้านลักษณะประชากร จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ระดับการศึกษา สอดคล้องกับพินดา วิมานรัตน์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร สถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น สถานภาพทางสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน ยกเว้น ทศนคติสอดคล้องกับเพ็ญรพี ผ่องกลิ่น (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กรณีศึกษา ตำบลสบป่าด อำเภอมะเมาะ จังหวัดลำปางพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการได้รับผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ และสอดคล้องกับพินดา วิมานรัตน์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบึงบอระเพ็ด ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การเข้ารับการอบรม การรับรู้ข่าวสาร สถานภาพในองค์การบริหารส่วนตำบล การใช้ประโยชน์จากบึงบอระเพ็ด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อายุ ระยะเวลาที่อาศัยในท้องถิ่น

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เพื่อหาตัวทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยพบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 4 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาและสังคม ไม่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการจัดการมูลฝอย ยกเว้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ร้อยละ 21.4

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง และสื่อที่ประชาชนมีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารคือ วิทยุประชาสัมพันธ์ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ หอกระจายข่าวประจำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งสังเกตได้ว่า สื่อเหล่านี้ เป็นสื่อที่เข้าถึงและมีอยู่ในทุกชุมชน ดังนั้น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ควรพิจารณาปรับประเภทสื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลถึงกลุ่มเป้าหมายของชุมชน เนื่องจากการที่ประชาชนมีประสบการณ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อบ่อย ๆ จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเขตเมืองในระดับสูงด้วย

2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ และมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมีน้อย ดังจะเห็นได้จากการที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ระดับการมีส่วนร่วมมีทั้งระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแต่ละขั้นตอน แต่ละกิจกรรมของการมีส่วนร่วมมีกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการดำเนินงานของหน่วยงาน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเขตเมืองในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการมูลฝอยระหว่างชุมชนที่ดำเนินงานภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยกับชุมชนทั่วไปของเทศบาลเขตเมือง
2. วิจัยประเมินผลการดำเนินงานโครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง กรณีศึกษา: เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF MUNICIPALITIES IN AN URBAN AREA: CASE STUDY OF NONTHABURI MUNICIPALITY, NONTHABURI PROVINCE THAILAND

อินทรา อินทร์ 4737576 PHPH/M

วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: สุธี อยู่สถาพร D.en.D(Hons.)(regime 1984), ปิยธิดา ตรีเดช ส.ค., วงเดือน ปันดี ส.ค.

บทสรุปแบบสมบูรณ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกระบวนการ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชน จากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนนทบุรี เป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นหน่วยงานหนึ่ง ที่พยายามจัดการมูลฝอยในพื้นที่อย่างเต็มที่แต่ยังไม่อาจจะบรรลุผลสมบูรณ์ได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวของประชากรประสิทธิภาพในการเก็บมูลฝอยไม่ได้ผลสมบูรณ์ การขาดสถานที่กำจัดเป็นต้น เทศบาลนครนนทบุรี จึงได้ทำโครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยขึ้น เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดปริมาณมูลฝอย และมีพฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยตนเอง ในปีที่ผ่านมา มีชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 22 ชุมชน ซึ่งเทศบาลนครนนทบุรีมีบทบาท

เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ เท่านั้น ส่วนรูปแบบการดำเนินงานเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลในเขตเมือง เพื่อนำผลที่ได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการมูลฝอยของเทศบาลให้ได้ผลครอบคลุมทั้งเขต ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่ออธิบายปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ของประชาชนในเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อหาตัวทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของ เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอย ภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 อย่างน้อย 1 ปี

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา จะนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

ส่วนที่ 3 โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอย เทศบาลนครนนทบุรี

ส่วนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนการทำวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. จัดทำแบบสอบถามตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนของเนื้อหาและโครงสร้าง โดยนำไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจแก้ไข
2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ผู้วิจัยทำหนังสือขอจริยธรรมในการวิจัยในคน
4. นำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล แจ้งให้นายกเทศมนตรีนครนนทบุรี ทราบ
5. จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ตามบ้านเลขที่ที่สุ่มได้
6. ผู้เข้าร่วมวิจัยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2551 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2551 กำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ และส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์โดยไม่มีค่าตอบแทน ภายในวันที่ 16 ธันวาคม 2551
7. เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 258 ชุด ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ป้อนข้อมูลในคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อนำเสนอ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยโดยภาพรวม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านตัวอย่างการคัดแยกมูลฝอย ภายใต้โครงการรณรงค์ลดปริมาณมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ปีงบประมาณ 2548 อย่างน้อย 1 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 307 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้

แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2551 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2551 รวม 2 สัปดาห์ ได้รับตอบกลับคืนและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งสิ้น 258 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 วิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายตัวแปรเชิงคุณภาพ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์แปรผันทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กับผู้เข้าร่วมการวิจัยทางไปรษณีย์ จำนวน 307 คน ได้รับตอบกลับคืนและมีความสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งสิ้น 258 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.0 จากการศึกษาลักษณะด้านประชากร และลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.9) อายุระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 24.4) มีการศึกษาค่ำกว่าประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 33.7) อยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 20-29 ปี (ร้อยละ 26.4) ประกอบอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 39.1) มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 69.0) ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชนและอื่น ๆ ได้แก่ อาสาสมัครศูนย์วิทยุชุมชน, กรรมการกองทุนหมู่บ้าน, ผู้ช่วยเลขานุการชุมชน (ร้อยละ 75.2)

จากการศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการมูลฝอย (ร้อยละ 89.1) โดยได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ผ่านสื่อประเภท ป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุดคือ จากการเข้าร่วมประชุมหรืออบรม ($\bar{X} = 0.78$) และจากการศึกษาการระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร พบว่า มีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.97$)

จากการศึกษาการระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.56$) และระดับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.72$)

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.71$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศึกษาปัญหาและด้านการดำเนินการ กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.75$ และ $\bar{X} = 1.03$) ส่วนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$ และ $\bar{X} = 0.54$ ตามลำดับ)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง ยกเว้น ระดับการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีส่วนร่วมในภาพรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าจนถึงระดับประถมศึกษา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคมพบว่า สถานภาพทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทศนคติพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมก็แตกต่างกันด้วย

การอภิปรายผลและข้อสรุป

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง ในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.71$) อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ชุมชนที่อาศัยอยู่ ได้ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนนทบุรี ซึ่งเป็นเทศบาลขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี และเป็นหนึ่งในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะทางสังคมเป็นชุมชนเมือง มี

รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบทางการมากกว่าชนบท ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมเป็นไปค่อนข้างยาก นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย หรือทำธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 39.1) มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 69.0) จึงให้ความสำคัญกับการทำมาหากินเลี้ยงชีพในแต่ละวัน ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.97$) ซึ่งสื่อส่วนใหญ่ที่ได้รับมาจากป้ายประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 1.33$) รองลงมาคือ หอกระจายข่าวประจำชุมชน ($\bar{X} = 1.25$) แต่ก็ได้รับข้อมูลข่าวสารนาน ๆ ครั้ง และสื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่มีลักษณะการสื่อสารทางเดียว แตกต่างกับการได้รับสื่อจากเจ้าหน้าที่เทศบาล หรือการเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมอบรม ซึ่งสามารถซักถามข้อสงสัย หรือขอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้ แต่จากผลการวิจัยพบว่า สื่อดังกล่าวนี้กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลจากสื่อสองประเภทนี้น้อยมาก ($\bar{X} = 0.96$ และ $\bar{X} = 0.78$ ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 8.4$) มีค่าเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.72$) และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ทำให้ไม่มีหน้าที่ใดที่ต้องรับผิดชอบเป็นพิเศษ สิ่งเหล่านี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองของพบว่ามีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเศรษฐพงษ์ ปุจฉาการ (2541)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการศึกษาปัญหา และด้านการดำเนินการกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.75$ และ $\bar{X} = 1.03$) อธิบายได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการศึกษาปัญหาอยู่ในระดับปานกลางนั้น จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดไม่เกินระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 33.7) และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ประเด็นปัญหาด้านการจัดการมูลฝอย เป็นเรื่องที่ไกลตัว หรือไม่ทราบสถานการณ์ปัญหาการจัดการมูลฝอยที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันได้เด่นชัด ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการศึกษาปัญหาค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นตอนของการศึกษาปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นบางครั้งเท่านั้น อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในชุมชน ซึ่งขั้นตอนการศึกษาปัญหานี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญนอกจากจะเป็นประชาชนทั่วไปในชุมชนแล้ว ก็คือ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนของชุมชนในการรับรู้รับทราบโครงการที่จะจัดขึ้นของหน่วยงานราชการ แต่จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีเพียงร้อยละ 16.7 และร้อยละ 8.1 ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นผู้ดูแลสมาชิกในครอบครัว ทราบประเด็นการจัดการมูลฝอยในเชิงปฏิบัติที่ใกล้ตัวเป็นอย่างดี จากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้จากการตอบคำถามในแบบวัดความรู้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและสามารถ

ตอบคำถามได้ถูกต้อง ซึ่งข้อคำถามเหล่านี้เป็นแนวทางการจัดการมูลฝอยในระดับครัวเรือน สามารถสะท้อนผลออกมาถึงระดับชุมชนได้หากมีการจัดการมูลฝอยที่ดีหรือไม่ดี อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมด้านการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน หรือเพื่อนบ้านและแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ หากมีการจัดการมูลฝอยที่ดี ($\bar{X} = 0.80$) ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลางนั้น อธิบายได้ว่า จากกิจกรรมของขั้นตอนการดำเนินการนี้ ซึ่งประกอบด้วย การรณรงค์คัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย และที่สำคัญคือ การร่วมกันคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ก่อนทิ้งลงถังขยะ จะเห็นได้ว่า สองกิจกรรมแรก ผู้ที่มีบทบาทหลักคือ ผู้แทนชุมชน ซึ่งได้แก่ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุข และกิจกรรมหลัง เป็นหน้าที่หรือกิจกรรมที่ทุกคนในชุมชนต้องร่วมกันปฏิบัติ แต่จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆในชุมชน ทำให้กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีส่วนร่วม มากที่สุดคือ การคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่หรือรีไซเคิลในครัวเรือน ($\bar{X} = 1.12$) สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$ และ $\bar{X} = 0.54$ ตามลำดับ) อธิบายได้ว่า จากลักษณะกิจกรรมของขั้นตอนการวางแผน การรับผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของคณะทำงานที่ชุมชนได้จัดตั้งขึ้น ซึ่งมักจะเป็นชุดเดียวกันกับคณะกรรมการชุมชนของแต่ละชุมชน และมีบางกิจกรรมเท่านั้น ที่ประชาชนทุกคนในชุมชนช่วยกันปฏิบัติ แต่จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆในชุมชน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผลของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำจากการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมืองพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะประชากร จากการวิเคราะห์จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ระดับการศึกษาสอดคล้องกับพนิดา วิมานรัตน์ (2543) ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่

แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ยกเว้น สถานภาพทางสังคมและปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 3 คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน ยกเว้น ทักษะ สอดคล้องกับเพ็ญศรี ฝูงกลิ่น (2543) และสอดคล้องกับพนิดา วิมานรัตน์ (2543)

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์เพื่อหาตัวทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 4 คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ไม่สามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ยกเว้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ร้อยละ 21.4

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง และสื่อที่ประชาชนมีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารคือ ป้ายประชาสัมพันธ์ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ หอกระจายข่าวประจำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งสังเกตได้ว่า สื่อเหล่านี้ เป็นสื่อที่เข้าถึงและมีอยู่ในทุกชุมชน ดังนั้น การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ควรพิจารณาปรับประเภทสื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลถึงกลุ่มเป้าหมายของชุมชน เนื่องจากการที่ประชาชนมีประสบการณ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อบ่อย ๆ จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเขตเมืองในระดับสูงด้วย

2. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ และมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมีน้อย ดังจะเห็นได้จากการที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ระดับการมีส่วนร่วมมีทั้งระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแต่ละขั้นตอน แต่ละกิจกรรมของการมีส่วนร่วม มีกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการดำเนินงานของหน่วยงาน ควรมีการวางแผนการดำเนินงานให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเขตเมืองในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการมูลฝอยระหว่างชุมชนที่ดำเนินงานภายใต้โครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอยกับชุมชนทั่วไป ของเทศบาลเขตเมือง
2. วิจัยประเมินผลการดำเนินงานโครงการรณรงค์คัดปริมาณมูลฝอยของเทศบาลเขตเมือง

PUBLIC PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF MUNICIPALITY IN AN URBAN AREA: CASE STUDY OF NONTHABURI MUNICIPALITY, NONTHABURI PROVINCE, THAILAND

INTIRA INTHARAT 4737576 PHPH/M

M.Sc.(PUBLIC HEALTH) MAJOR IN HEALTH ADMINISTRATION

THESIS ADVISORY COMMITTEE: SUTHEE U-SATHAPORN D.en.D(Hons.)(regime 1984), PIYATHIDA TRIDECH Dr.P.H., WONGDYAN PANDII Dr.P.H.

EXTENDED SUMMARY

Background and Rationale of the Study

Public participation is considered practice that government shall expose people and all concerned sectors the opportunity to partake in every process. This allows the officials to understand the people's actual need and issues they have been facing. As resulted from urban expansion and economic growth, waste management becomes problematic affecting the human life quality and environment both directly and indirectly. The municipality of Nonthaburi is a local government agency where waste management in endeavor has been executed, but incomplete as expected for many reasons. For examples, amount of waste has increased with population proliferation. Waste management has been non-performing, or lacking of waste disposal site. The municipality of Nonthaburi carried out the campaign for community waste reduction in order that community people gain the understanding of waste reduction, assimilate the waste-sorting behavior, and encourage people to manage the waste by themselves. In the past year, there were 22 communities undertaking the activities in which Nonthaburi municipality simply played role as academic proponent and material sponsors, while action pattern was a process executed by community people. In present study, the author has been interested in

examining the extent and factors that have associated the public participation in solid waste management. The resultant outcomes are expected to be useful in further planning for waste management over the municipality extensively.

Objective of the Study

1. To describe the demographic, socio-economic, social-psychological factors for community people of Nonthaburi municipality
2. To measure the extent of public participation in solid waste management in Nonthaburi
3. To describe the relationship among demographic, socio-economic, social-psychological factors and public participation in solid waste management
4. To identify the predictors for public participation in solid waste management

Scope of the Study

This study covered the household representatives aged of 20 years or higher, residing in the community that undertook the activity of sorting out the solid waste under the waste reduction project of Nonthaburi municipality in the FY2005 for a minimum of 1-year period.

Literature Review

There were four sources of information the author had engaged of reviewing document, theory, and related researched as guideline below;

1. Concept and theory of public participation
2. Waste management approach
3. Waste reduction campaign, Nonthaburi municipality
4. Related researches.

Research Steps

1. Develop the questionnaires and have them revised and verified by experts for content and constructs.
2. The author asked the Graduate School Mahidol University in writing for approval of collecting data.
3. The author asked in writing for ethic consent in human research.
4. The letter of consent issued by the Graduate School Mahidol University was then submitted to the Lord Major of Nonthaburi.
5. Mailing the questionnaires to a number of randomly selected address
6. The respondents were asked to complete the questionnaires during December 1, 2008 – December 15, 2008. Data collecting period was 2 weeks. The questionnaires completely filled out by respondents were returned to the author by December 16, 2009.
7. Number of 258 questionnaires returned to the author, then data was entered into computer and analysis of data was conducted using the SPSS for Window for further presentation.

Methodology

This survey research was purported to examine the public participation in solid waste management as whole, and to explore factors associated with public involvement in Nonthaburi municipality, Nonthaburi. The sample included 307 household representatives aged of 20 year or higher, residing in the community that undertook the activity of sorting out the solid waste under the waste reduction project in Nonthaburi municipality. The FY 2005 budget was appropriated for a minimum of 1-year period. The data was collected by using mailing questionnaires, which conducted during 1st - 15th December 2008 (two weeks). Of them, 258 completed questionnaires (84.0%) returned back to the authors. Data analysis was conducted using the computer package software SPSS for Window.

Descriptive statistics was used to describe the qualitative variables and relationship between demographic, socio-economic, social-psychological factors and public participation in waste management. The Multiple Regression Analysis was used to determine the statistically significant interval 0.05.

Research Results

Three hundred and seven questionnaires were distributed to all respondents by postal mailing. 84.0% (258 completely filled-out questionnaires) of them returned back to the author. Regarding to demographic, socio-economic characteristics, majority of respondents were female, aged between 40-49 years old (24.4%), primary education level or under (24.4%), a length of residence in the community was 20-29 years (26.4%), running own business/merchant (39.1%), average monthly income ranged between THB10,000 or lesser (69.0%), assuming no position in community/other occupation including community radio volunteer, village fund committee, assistant secretary (75.2%).

Regarding to waste management-related information perception, most respondents have been heard of information about waste management (89.0%). The information was perceived through public relation poster mostly while perceived through meeting/training least. ($\bar{X} = 0.78$). The information perception level was relatively low ($\bar{X} = 0.97$). On average, information perception level was rated moderately ($\bar{X} = .56$) whereas respondent's attitude was rated high ($\bar{X} = 3.72$).

Public participation level was rated moderately ($\bar{X} = 0.71$). Regarding to income, problem examination and action, the respondents rated public participation moderately ($\bar{X} = 0.75$, and $\bar{X} = 1.03$, respectively), while the respondents rated low public participation in respect of planning, benefit gain, follow-up and assessment ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.54$, respectively)

The association between demographic, socio-economic, social-psychological factors and public participation in waste management demonstrated that demographic characteristics including gender, age, educational level, length of residence had no relationship with public participation in waste management, except for educational level. Namely, respondents with diploma or equivalent had greater participation than those with

primary education level or under, and Bachelor Degree or higher. Socio-economic factors including occupation, income and social status had associated with public participation in waste management. Respondents with different social status reported public participation differently at statistically significant level ($p < 0.05$). Social-psychological factor including information perception, knowledge, and attitude had associated with public participation. Information perception has positively associated with public participation in waste management. On the other hand, respondents with difference in knowledge had public participation in waste management differently.

Discussion and Conclusion

Overall, public participation in waste management was rated moderately ($\bar{X} = 0.71$), partly because the community, Nonthaburi municipality, is a large urban district located at the outskirts of Bangkok metropolitan. The social community has been more official than rural community. This led to the difficulty of aggregation for activity purpose. The results also demonstrated that most respondents were merchants and business owner (39.12%), average monthly income ranged between THB 10,000 or lesser (69.0%), so they paid great attention to everyday living. The respondent's information perception was relatively low ($\bar{X} = 0.97$). Public relation poster was used as media mostly ($\bar{X} = 1.33$), followed by community news radio broadcasting ($\bar{X} = 1.25$). Frequency of information reception was rare. Such media was one-way communication, different from being heard of news and information from municipality officials, meeting, and training attendance in which enquiry could be done or asking for further information about waste management. On the other hand, it found that community people had heard or received the information through two types of media slightly ($\bar{X} = 0.96$ and $\bar{X} = 0.78$ respectively). However, the respondents possessed knowledge about waste management considerably ($\bar{X} = 8.4$) and high level of opinion ($\bar{X} = 3.72$). Nonetheless, most respondents assumed no position in the community, leading to no extra obligation undertaken by them. As a result, public participation in waste management was not distinct, consistently with Setpong Pujchakarn (2008)'s study.

Regarding to income, the public participation in waste management, the respondents reported moderated participation for problem examination and corrective action ($\bar{X} = 0.75$ and $\bar{X} = 1.03$), indicating that most respondents with primary education or under (33.7%) perceived the information somewhat low. The waste management was perceived as trivial and community people did not exactly what situation has been encountering with current waste disposal, leading to somewhat less participation. The activities mainly were in process of problem examination and majority participants joined the activity occasionally. In addition, most participants assumed no important role, only community chairman, committees, and public health volunteers acted as community representatives, which accounted for only 16.7% and 8.1% respectively, to acknowledge the government-developing projects in the community. However, majority were female with household responsibility, they clearly knew the matter relevant to waste management in practice on everyday life activity. The items measured the extent of knowledge and waste management approach indicated that respondents understood and could answer the question items correctly; this could reflect if waste management worked effectively at community level. In addition, the respondents were of moderately positive opinion toward waste management and seeking for greater participation in respect of problem examination, which was the mostly joined activity with community and neighbors, and reflecting the benefit gained by community when waste management operated in effective way ($\bar{X} = 0.80$). On the other hand, the respondents participated in respect of corrective action which included waste sorting at household and community level and dissemination of advantages of waste sorting. Importantly, sorted solid waste could be recycled prior to disposal. The community representatives consisting of community chairman, committees, health volunteers played important role for sorting and dissemination activity while general public in the community joined that latter activity together. The general public who assumed no position reported their sorting and recycling activity at household level mostly ($\bar{X} = 1.12$), reflecting somewhat moderated participation in waste management by most community people.

On average, the results have shown that public participation in respect of planning, benefit gain, follow-up and assessment was low. ($\bar{X} = 0.64$, $\bar{X} = 0.64$, and $\bar{X} = 0.54$, respectively), reflecting that the activities in process of planning, benefit gain,

follow-up and assessment were largely borne by designated task force, which normally were similar work team to the community committee, except for certain activities that community people cooperated in working together. The results revealed the fact that most people assuming neither role nor position in their community could be a reasonable ground for low level of participation in waste management for planning, benefit gain, and follow-up and assessment.

In regard of the relationship between demographic, socio-economic, and social-psychological factors and public participation in urban waste management, it revealed dissonance with the hypothesis I for demographic characteristics; gender, age, length of living in the community, which there was no difference found in waste management, except for educational level, consistently with Panida Wimanrat (2000)'s study. In addition, the relationship between socio-economic factors and public participation was incongruous with the hypothesis II. There was no difference found in waste management for socio-economic factors such as occupation and income, except for social status. Similarly, relationship between social-psychological factors and public participation was inconsistent with the hypothesis III. There was no difference found in waste management for social-psychological factors such as information perception and knowledge about public participation in waste management, except for attitude, consistently with conclusion by Penrapee Fuengklin (2000) and Panida Wimanrat (2000).

In addition, data analysis was performed to determine the predictors for public participation in waste management; the result was discrepant to the hypothesis IV that demographic, socio-economic, and social-psychological factors could not predict the public participation, except for information perception where there was 21.4% predictability for public participation in waste management.

Suggestions

In present study, there were some useful suggestions as follows;

1. Information perception was associated with public participation in urban waste management positively. The effective channels could be done through media such as poster, mobile public relation, new broadcasting tower, public health volunteer. Note that these media could be accessed by community people. It's therefore suggested

that types of media should be selected appropriately corresponding to public relation campaign activities and public need as most as possible. Frequent access to information through various media stimulates people to participate in waste management in great deal.

2. While most community people are of positive attitude toward urban waste management, public participation remains negligible. Most respondents reported their participation moderately and slightly in respect of area, possibly because of the effectiveness of process and activity and different target goals. To overwhelm these problems, planning activity should be conducted appropriately in congruence with prospective groups to attract more people to pay greater attention to the waste management project

Recommendations

1. Effectiveness comparison should be examined for waste management among communities under urban waste reduction project and other communities.
2. Evaluation should be done for the waste reduction project in urban territory.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร. คู่มือสำหรับผู้บริหาร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพมหานคร: เรโปร เฮาส์.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2549). สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย 2548. กรุงเทพมหานคร:
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะ.
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย
- กรมอนามัย. (2548). คู่มือพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. (2542). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์คำ คอมพิวเตอร์กราฟฟิค การพิมพ์.
เกษมจันทร์แก้ว. (2545). การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิราวุฒิ ศศิธรเดช. (2541). การมีส่วนร่วมของเจ้าพนักงานสาธารณสุขในการแก้ปัญหามลพิษ
สิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จังหวัดนนทบุรี. (2549). แผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนนทบุรี
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549- 2551. (อัดสำเนา).
- เดชา เลิศวิสัย. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงาน
โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอก การบริหารโรงพยาบาล บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2541). จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สำนักงานโครงการพัฒนาที่สูง ไทย-เยอรมัน:
เชียงใหม่.

- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2538). การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินทอง หนองจอก. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). ทศวรรษใหม่การสาธารณสุขมูลฐานการพัฒนาสุขภาพเพื่อมวลชน. ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาศาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ. (2540). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ.(2540). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: บี แอนด์ บี พลัสซิ่ง.
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2545). การมีส่วนทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อุษากิจพิมพ์.
- ปรีชา เวสรัสซ. และคณะ. (2532). บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชนบท. ความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลหมู่บ้าน.เอกสารการสอนรายวิชาสาขารัฐศาสตร์ หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒนา มูลพฤกษ์. (2546). อนามัยสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชิกม่า ดีไซน์กราฟฟิค.
- พนิดา วิมานรัตน์. (2543). การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิมพ์พรณ พันธุ์ศรี. (2542). การมีส่วนร่วมของประชนในการจัดการน้ำจากอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำแม่ยาว บ้านลุ่มกลาง ตำบลแม่สัน อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พนรัตน์ พ่วงบุญปลูก. (2542). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พิสันต์ ธาระสารสมบุรณ์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ศึกษากรณีเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาเทคโนโลยีบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญรพี ฝูงกลิ่น. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กรณีศึกษา ตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กัทธยา สุวรรณบุรณ์. (2537). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการพัฒนาเด็กในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์
- ยงยุทธ เพิ่มพูล. (2542). ความรู้และเจตคติของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิโรจน์ จิวะรังสรรค์. (2544). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณทางสาธารณะของเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระ สุกุลทับ และคณะ. (2545). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- วารุณี วัชรเสวี. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเมืองที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อมศึกษา) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2530). ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชน ข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- เศรษฐพงษ์ ปุจฉาการ. (2541). ความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ. (2541). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อมศึกษา) สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุลีมาน นฤมล และคณะ. ธรรมาภิบาลและแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมกรณีปัญหาการจัดการขยะ: บทสำรวจประเด็นปัญหาและองค์ความรู้. รัฐศาสตร์สาร 2546; 24(3).
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). การป้องกันและแก้ไขภาวะมลพิษขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ชุดคู่มือ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ชินวัฒน์การพิมพ์.
- สถาบันวิจัยสังคม. (2545). แนวความคิดและหลักการมีส่วนร่วม. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). การพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์แพทย์ชุมชนเมืองนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2548). ศัพทานุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2545). ราชการชนบท. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- สมชาย วิรกรรมกุล. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชนโคกสันติสุข ตำบลวังหมี่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สบสุข ลีละบุตร. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุษณีย์ อุยะเสถียร. (2544). การจัดการขยะและของเสียอันตราย. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอี่ยมพร พูนขวัญ. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมองค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2529). การพัฒนาบุคคลกลุ่มและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2543). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อนุพงษ์ เพียรไพโรจน์. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปัญหาสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: อำเภอเชิงช้าง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรัญญ์ กักพล. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Cohen, J and N.T. Uphoff. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. World Development 8.
- Daniel, Waune W. (1991). Biostatistic: A Foundation for Analysis in the Health Sciences. 5th ed. Canada: John Wiley & Sons, Inc.
- Erwin, William. (1976). Participation management: Concept Theory and Implementation. Atlanta: Georgia University.
- International Labour Office. (1971). Participation by Employers and Workers Organization Economic and Social Planning. Geneva: International Labour Office.
- WHO/UNICEF. (1978). Report of the International Conference on Primary Health Care. New York.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

-
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีระ ศรีกรรณจิตร อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. นางสาวพรศรี กิจธรรม ผู้อำนวยการสำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลนครนนทบุรี
3. นายเพิ่มพงษ์ พุ่มวิเศษ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลนครนนทบุรี

ภาคผนวก ข

จริยธรรม

COA. No. MU-IRB 2008/264.2512

Documentary Proof of Mahidol University Institutional Review Board

Title of Project. Public Participation in Solid Waste Management of Municipality in Urban Area. Case Study Nonthaburi Municipality, Nonthaburi Province
(Thesis for Master Degree)

Principle Investigator. Miss Intira Intharat

Name of Institution. Faculty of Public Health

Approval includes. Annual Report version received date 28 November 2008

Mahidol University Institutional Review Board is in full compliance with International Guidelines for Human Research Protection such as Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guidelines and the International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP)

Date of Renewal (1st). 28 November 2008

Date of Expiration. 27 November 2009

Signature of Chairman.
(Professor Shusee Visalyaputra)

Signature of Head of the Institute.
(Associate Professor Samsanee Chaiyaroj)
Vice President for Research and Academic Affairs

Office of the President, Mahidol University, 999 Phuttamonthon 4 Rd., Salaya, Phuttamonthon District, Nakhon Pathom 73170. Tel. (662) 8496223-5 Fax. (662) 8496223

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย

คำชี้แจง

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คำตอบของท่านจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้รับจากท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำไปใช้เพื่อสรุปผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและสมบูรณ์จะช่วยให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความถูกต้อง ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นและความเป็นจริงของท่านอย่างรอบคอบให้ครบทุกข้อ

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย
- ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย
- ส่วนที่ 4 แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย
- ส่วนที่ 6 อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านลักษณะประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ปีเต็ม

3. ระดับการศึกษาของท่าน

☐ ไม่ได้เรียน	☐ ระดับประถมศึกษา
☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า	☐ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ สูงกว่าปริญญาตรี	☐ อื่น ๆ ระบุ

4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ในขณะนี้ ปี

5. อาชีพหลักของท่าน คือ

☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
☐ ลูกจ้างบริษัทหรือหน่วยงานของรัฐ	☒ ไม่ได้ประกอบอาชีพ
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

6. รายได้จากอาชีพหลักของท่านต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,001-10,000 บาท
☐ 10,001- 15,000 บาท	☐ 15,001-20,000 บาท
☐ สูงกว่า 20,000 บาท	☐ ไม่มีรายได้

7. ท่านมีตำแหน่งใดในชุมชน

☐ ประธานชุมชน	☐ คณะกรรมการชุมชน
☐ อาสาสมัครสาธารณสุข	☐ ไม่มีตำแหน่ง
☐ อื่น ๆ ระบุ.....	

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือช่องว่างหน้าข้อความ

1. ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรีหรือไม่

- ☐ เคย ☐ ไม่เคย

2. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครนนทบุรี ผ่านสื่อต่างๆ

ดังต่อไปนี้ ความถี่มากน้อยเพียงใด

สื่อที่ได้รับ	ความถี่ที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร			
	1-2 ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2 ครั้ง ต่อเดือน	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย ได้รับ
1. ป้ายประชาสัมพันธ์				
2. แผ่นพับประชาสัมพันธ์				
3. หนังสือพิมพ์/วารสาร				
4. รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่				
5. หอกระจายข่าวประจำชุมชน				
6. การเข้าร่วมประชุม/อบรม				
7. ประธาน/คณะกรรมการชุมชน				
8. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)				
9. เจ้าหน้าที่ของเทศบาล				
10. อื่นๆ ระบุ.....				

3.ท่านต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยผ่านสื่อประเภทใดมากที่สุด

☐ ป้ายประชาสัมพันธ์	☐ แผ่นพับประชาสัมพันธ์
☐ หนังสือพิมพ์/วารสาร	☐ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่
☐ หอกระจายข่าวในชุมชน	☐ เชิญท่านเข้าร่วมประชุม/อบรม
☐ ผ่านทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาล	☐ ผ่านทางประธาน/คณะกรรมการชุมชน
☐ ผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)	☐ อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ ที่ท่านคิดว่า ถูกต้อง

คำถาม	คำตอบ	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ขยะหรือมูลฝอย ไม่ได้หมายความว่ารวมถึง มูลสัตว์ หรือซากสัตว์		
2. กระดาษพลาสติกห่อของขวัญ หรือลูกอม ข่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล		
3. อาคารบ้านเรือน เป็นแหล่งกำเนิดมูลฝอยสำคัญ		
4. ถังใส่น้ำอัดลมที่เต็มหมดแล้ว เป็นมูลฝอยเปียก ควรทิ้งในถังขยะสีเขียว		

คำถาม	คำตอบ	
	ใช่	ไม่ใช่
5. กระจก พลาสติก และแก้ว เท่านั้น ที่สามารถคัดแยกเพื่อนำไปรีไซเคิลได้		
6. การนำขวดน้ำพลาสติกที่ใช้แล้ว ไปทำแจกันดอกไม้ เรียกว่า รีไซเคิล		
7. ขวดน้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำ เมื่อใช้หมดแล้ว สามารถล้างและนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก		
8. การทิ้งหลอดไฟที่ไม่ใช้งานแล้ว ต้องห่อกระจกแล้วใส่ในถุงสีแดง		
9. เศษผัก เศษอาหาร ย่อยสลายได้ง่าย ทิ้งที่ไหนก็ได้		
10. ถังขยะ ไม่ต้องมีฝาปิด เพื่อความสะดวกในการใช้งาน		
11. สถานที่กำจัดมูลฝอยควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน เพื่อสะดวกในการขนส่ง		
12. การเผามูลฝอย เป็นวิธีการกำจัดมูลฝอยที่ดีที่สุด		
13. การขาดแคลนสถานที่กำจัด ไม่ถือเป็นปัญหาในการจัดการมูลฝอย		
14. การคัดแยกมูลฝอย เป็นการแก้ไขปัญหามลพิษที่ปลายเหตุ		
15. ปัญหามูลฝอย ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ		

ส่วนที่ 4 แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. ท่านคิดว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวันของท่าน บางกิจกรรมมีส่วนทำให้เกิดมูลฝอย					
2. ท่านคิดว่า หน้าที่ในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นหน้าที่ของเทศบาล หรือหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
3. ท่านคิดว่า การที่เทศบาลณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนที่จะไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหามลพิษ แต่เป็นการผลักภาระให้กับประชาชน					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
4. ท่านคิดว่า การที่เทศบาลนครรงค์ให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยก่อนที่จะไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญห แต่เป็นการผลักภาระให้กับประชาชน					
5. ท่านคิดว่า การคัดแยกมูลฝอยก่อนที่จะนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ					
6. ท่านคิดว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย เป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดี ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยมากยิ่งขึ้น					
7. ท่านคิดว่า การคัดแยกมูลฝอยเป็นการเสียเวลาแก้ปัญหาไม่ตรงจุด					
8. ท่านคิดว่า การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามูลฝอย เป็นสิ่งที่ควรคำนึงเป็นอันดับแรก เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดี					
9. ท่านคิดว่า ท่านเป็นคนหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชน หรือท้องถิ่น					
10. ท่านทราบว่า มูลฝอยประเภทใดสามารถคัดแยกเพื่อนำกลับมารีไซเคิลใหม่ หรือขายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
12. ท่านยินดีให้ความร่วมมือกับเทศบาล ในการช่วยรณรงค์คัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่					
13. ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยของชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่					

ส่วนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของท่าน		
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมี ส่วนร่วม
1. การศึกษาปัญหา			
1.1 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมการประชุมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น เพื่อรับทราบปัญหาขยะ นโยบาย และแนวทางแก้ไข			
1.2 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเสนอปัญหา หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนของท่านต่อเทศบาล			
1.3 ท่านมีส่วนร่วม โดยการศึกษาปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน หรือเพื่อนบ้านคนอื่นๆ			
1.4 ท่านมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน หากไม่มีการแก้ไขปัญหามูลฝอย			
1.5 ท่านมีส่วนร่วม โดยการแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ หากมีการจัดการมูลฝอยที่ดี			

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของท่าน		
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมี ส่วนร่วม
2. การวางแผน			
2.1 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประชุมกำหนดรูปแบบการจัดการขยะในชุมชน เช่น ประเภทขยะที่คัดแยก กำหนดวันเวลาจัดเก็บ เป็นต้น			
2.2 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเลือกหรือจัดตั้งคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน			
2.3 ท่านมีส่วนร่วม โดยการกำหนดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ชุมชนจำเป็นต้องใช้ในการจัดการมูลฝอย			
2.4 ท่านมีส่วนร่วม โดยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้องแก่เพื่อนบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ เช่น การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง			
3. การดำเนินการ			
3.1 ท่านมีส่วนร่วม โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในครอบครัว หรือ เพื่อนบ้านคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง			
3.2 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเผยแพร่ประโยชน์ที่ได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย แก่สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน			
3.3 ท่านมีส่วนร่วม โดยการคัดแยกมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ หรือรีไซเคิลได้ ในครัวเรือนของท่านเอง			
4. การรับผลประโยชน์			
4.1 ท่านมีส่วนร่วม โดยการได้รับคำยกย่อง ชมเชยว่าชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความสะอาด น่าอยู่			
4.2 ท่านมีส่วนร่วม โดยการได้รับเงินปันผลหรือค่าตอบแทนจากการขายขยะ			

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของท่าน		
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยมีส่วนร่วม
4.3 ท่านมีส่วนร่วม โดยการได้รับความภาคภูมิใจที่มีนักศึกษา ประชาชน หรือผู้ที่สนใจ ทั้งในและต่างประเทศ ศึกษาดูงานความสำเร็จด้านการจัดการมูลฝอยของชุมชนของท่าน			
4.4 ท่านมีส่วนร่วม โดยการได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จในการจัดการมูลฝอย			
5. การติดตามและประเมินผล			
5.1 ท่านมีส่วนร่วม โดยการติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการที่ท่านเลือกขึ้นเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการจัดการมูลฝอย			
5.2 ท่านมีส่วนร่วม โดยการติดตามรายรับ-รายจ่ายของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยในชุมชน			
5.3 ท่านมีส่วนร่วม โดยการติดตามพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้งของสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านอย่างสม่ำเสมอ			
5.4 ท่านมีส่วนร่วม โดยการเสนอปัญหา หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในชุมชนแก่คณะทำงาน หรือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล			

ส่วนที่ 6 อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอินทรา อินทร์
วัน เดือน ปี เกิด	10 กันยายน 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดพังงา
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2545-2546 วิทยาศาสตรบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2552 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	นักวิชาการสุขาภิบาล 5 สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนนทบุรี ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000